

ket ved flere Detascheringer hiit og her, udbad han sig Kommandoen ved Langenæs, hvor der var ingen høiere Officerer, og hvor der kunde ventes et Angreb. Kongen kom til just da Fienden var dreven tilbage, og Hegermann mødte ham med det glade Udraab: „Vi have seiret, Deres Majestæt“, men fik til Svar: „Min Gud, Hegermann, vil De opoffre to Batailloner?“ Da just i samme Dieblis den ved denne Affaire saarede Lieutenant Hauch med nogle saarede Soldater bares forbi Kongen, bevægedes Kongen ved dette Syn ¹⁾, og da der paa samme Tid hørtes en stærk Geværild, som en Følge af Fiendens Forsølgelse, yttrede han, at Fienden vist snart kom igjen, og gav Ordres til Pontonens Afbrydelse og Positionens Rømning. Denne Befaling, hvis Udførelse hindrede de Norske aldeles i at benytte de vundne Fordele, blev modtagen med megen Belymring, og En af de høie Officerer, som var hos Prindsen, udbrød med Fortvivlelse: „det er forbi.“ Det skønne Brohoved blev nu forladt, de Kanoner, som ei kunde bortføres, nedsænkedes, og Pontonen overlodes til Floden. To Dage efter angreb Fienden Stabel, som stod ved Tveten med omtrent 4000 Mand, tryffede ham tilbage og nødte ham til at retirere over Fædtsund.

Vi have imidlertid ovenfor seet, at Kongen i Følge den i Statsraadet Dagen før dette Slag tagne Beslutning saavel-

1) Da Hauch førtes forbi, udbrød Kongen fortvivlet: „Min Gud, er jeg Skyld i alt dette?“ Denne Kongens Afsærd, disse af Hjertets Dyb undslupne Udtryk, forklares naturligen af hans Overbevisning om Krigens Unytte; men hos Mange af Tropperne gjaldt Alt dette som Mangel paa Mod hos Kongen og svækkede Tilliden. Svenske Officerer, som vare med i det angribende Korps, have fortalt Statsraad Moxfeldt, at de Dagen efter, da de ventede et alvorligt Angreb, neppe kunde troe sine egne Øine, da de saae, hvad de Norske havde foretaget.

som sin Bestemmelse at overgive Kronen i Folkets Hænder, var besejret til at forhindre den unyttige Blodsudgydelse, der var forbunden med Krigens Fortsættelse. En Indledning til Vaabenstilstand var alvorligen begyndt, og Kongen havde forpligtet sig til at tilvejebringe de hæderligste Betingelser. Uagtet hine foreløbige Underhandlinger mellem Christian Frederik og Carl Johan, vedblev dog Christian Frederik at træffe de fornødne Foranstaltninger dels til Armeens Proviantering, dels til at dække Hovedstaden mod fiendtligt Overfald. Den 10de og 11te August fremlagde Harthausen fremdeles i Statsraadet et mere nøiagtigt Oversyn over Magasinbeholdningerne af alle Slags, og over hvad der fremdeles fornødigedes til at forsyne Armeen. I denne Anledning besluttedes, at en Deel af den Beholdning af Kornvarer, som fandtes i Magasinerne i Bergen, skulde transporteres sydefter, og en Opfordring stee til Nationen om et frivilligt Sammenstud af Levnetsmidler til Armeen, „da man havde det største Haab om at saadan Opfordring vilde have den gavnligste Virkning.“ Samtidig dermed udstedte han under 11te August Ordres til de forskjellige Chefer, Arenfeldt, Hegermann og Staffeldt, at samle Tropperne ved Svindal, og forhindre at Fienden ikke affaar den norske Armee fra Christiania, ligesom han beordrede Stabel med sit flyvende Korps at forurolige Fienden i Ryg og Flanke, om han efter Overgangen over Glommen skulde rykke mod Christiania.

Tolste Capitel.

Imidlertid fik Christian Frederik Anledning til nye Underhandlinger, da 2de Kommissairer fra den svenske Kronprinds indfandt sig i Hovedkvarteret paa Moss, som medbragte nye Forslag til Vaabensstilstand for at forberede Freden. Til den Ende sammenkaldtes Statsraadet den 13de August, og om dette Møde indeholder Statsraadets Protokol Følgende:

„Aar 1814 den 13de August var Statsraadet efter Hs. M.s allerhøieste Befaling forsamlet paa Moss Jernværk, hvor da tillige af Hs. M. vare tilkaldte Justitsraad Diriks, Sørenskriver Falsen og Professor Sverdrup, hvilken sidste endnu ikke var tilstede, da Samlingen begyndte.

„Hs. M. underrettede Statsraadet om, at der til hans Hovedkvarter var fra Hs. svenske Majestæt ankommen svensk General Bjørnstjerna ¹⁾ med Forslag til en Vaabensstilstand, hvilke i Udkaft Hs. M. nu overleverede, bestaaende i Følgende:

No. 1. Opsatte Betingelser for Vaabensstilstanden, indeholdende 11 Poster.

1) Egentligen vare tvende Kommissairer, nemlig Generalmajor Skoldebrand og Generalmajor Bjørnstjerna, affendte fra det svenske Hovedkvarter for at underhandle, men den første blev ved et for ham ulykkeligt Tilfælde hindret i at møde. For nemlig at give Underhandlingerne om Vaabensstilstanden større Vægt var et Angreb fra svensk Side bleven iværksat paa samme Tid som Kommissairerne afreiste, og dette skede saa ilfskæddigen, at de endog vare udsatte for deres Landsmænds Rugler. Under dette Angreb blev General Skoldebrands Søn, Oberstlieutenant Skoldebrand, haardt saaret, idet hans Been blev affødt, og denne Efterretning, som Generalen fik om Morgenen, gjorde ham usikket til at deeltage i Forhandlingerne.

2. Tvende saakaldte Separat-Artiller.
3. En Deklaration af 10de August sidstleden fra
Sveriges Kronprinds til Norges Folk.

Hs. M. befalede, at disse Papirer og Forslag skulde af Statsraadet og de tilkaldte Herrer tages under nøieste Overveielse, til derom afgivende Formening, som skulde forelægges Hs. M. Til den Ende overleverede Allerhøiøstamme tillige en Dags Dato af Thrr. Generalmajor Arenfeldt og Kammerherre Oberste Hegermann udfærdiget Deklaration angaaende Forsatningen og Stemningen ved deres Armeekorps, hvorefter Allerhøiøstamme tilkjendegav, at Armeen er i største Mangel paa Proviant, der er saa stor, at der ved Generalmajor Arenfeldts Brigade tildeels ikke habes Forraad for meer end 2 Dage, og at der ikke habes Udsigter til at kunne anskaffe samme. Oberstlieutenant Stabel, som var bleven tilbage paa den østlige Side af Glommen, var bleven trængt tilbage til Fædtsund, og blev dette forceret, saa vilde Armeen i sin nærværende Stilling være indsluttet, og ikke levnes anden Resource end at forlade Christianiaffjorden og kaste sig over paa Vestlandet. Fra Mosselanten kunde hvert Dieblit ventes et Angreb, som man mod den fjendtlige Overmagt ei kunde vente at afflaae, og som da vilde have den Følge, at Moss inden saa Timer kunde være besat af Fienden. Under disse Omstændigheder, og da et videre drevet Forsvar vilde paadrage Landet uberegnelige Ulykker, uden at lede til noget ønskeligt Resultat, saa maatte Hs. M. nu tilkjendegive sin bestemte Beslutning, at han, overveiende at hans redelige Bestræbelser fra nu af ikke mere vilde kunne gavne Nationen, men kun paadrage samme den Skjebne at blive behandlet som et erobret Folk, vilde nedlægge den ham overdragne Krone i Storthingets Hænder, som til den Ende sna-

rest mulig skulde blive sammenkaldt, og befalede Hs. M. Statsraaderne Collett og Hall, efterat de fremlagte Forslag paa det noieste vare droftede, og det samlede Statsraads og Tilforordnedes Mening var dem meddeelt til Efterretning, at træde i nærmere Underhandling med den sig her opholdende svenske General ¹⁾.

„Statsraadet foretog sig derefter at gjennemgaae de samme overdragne Papirer i Forening med de Tilforordnede, og fandt da samme efter noieste Overlæg at maatte gjøre følgende Bemærkninger. (Disse Bemærkninger findes nu i Protokollen; men ikke Artiklerne selv; dog sees det, at Statsraadet i Hovedsagen fandt disse Artikler antagelige, kun med nogen Forandring i Henseende til den af de Svenske foreslagne Demarkationslinie, og at Garnisonen i Frederiksteens Fæstning skulde rykke ud med fuld militair Honneur, og Folkene hjempermitteres. I Henseende til *les articles séparés* i Dokumentet No. 2 findes følgende Bemærkning):

„Bed 1ste Post: (der formodentligen indeholdt, at Kongen skulde nedlægge sin Myndighed og overgive den i Statsraadets Hænder) umulig at indgaae, da Statsraadet som ene Autoritet uden Kongen ikke vover at paatage sig at holde indvortes Orden og Rolighed vedlige til Storthingets Holdelse.

„Bed 2den Post: (der bestemte Statsraadets Virksomhed, saalænge *interregnum* varede). Statsraadet kan i ingen Deel fungere uden i Overeensstemmelse med Constitutionen, saalænge denne er i Kraft. Man kunde ikke tilraade, at Hs.

1) Collett og Hall vægrede sig længe ved at overtage dette vanskelige Gjern, som de ansaa sig mindre i Stand til at udføre; men de maatte give efter for Kongens indstændige Anmodning.

M. bortfjærnede sig fra Regjeringens Sæde, i det mindste ikke forinden han havde nedlagt Regjeringen i Nationens Hænder, om hans Beslutning i saa Henseende er fast og uforanderlig ¹⁾).

„Endelig formeente Statsraadet og Tilforordnede, at naar Statsraaderne Collett og Nall, overensstemmende med Ovenstaaende, kunde bringe Baabensstilstanden tilveie, burde af dem tillige paaftaaes, at Kongen af Sverige skulde forbinde sig til at anvende al sin Indflydelse hos Kongen af Danmark, for at formaae ham til at tilbagekalde de Anordninger og ophæve de Foranstaltninger, som han siden 14de Januar d. A. maatte have gjort eller truffet, enten mod Hs. M. Kongen, mod Norge i det Hele eller herværende Embedsmænd i Norge. — Da dette Tillæg blev Hs. M. forelagt, saa erklærede Allerhøiøstsamme bestemt, at denne sidste Underhandlingspost aldeles ikke maatte berøre hans personlige Interesse, da denne skulde være udenfor al Negotiation.

„Iøvrigt bifaldt Kongen Statsraadets og Tilforordnedes yttrede Formening, der blev Allerhøiøstsamme forelæst som Ba-

-
- 1) Forfatterens Broder har meddeelt ham, at saavel Statsraaderne som de tilforordnede Medlemmer, især Sørenskriver Falsen, tilraadede Kongen hellere at vove et Slag, end indgaae disse ydmygende Vetingelser, da dog hidtil Intet endnu var tabt, eftersom ikke Slag men kun Skjærmydsler have fundet Sted. Nall tilbød sig i den Anledning ved personlig Medvirkning at tilveiebringe fra Kjøbstæderne den fornødne Proviant, som den vigtigste Hindring fra Krigens Fortsættelse. Kongen syntes et Dieblif at have givet dertil sit Samtykke; men tog det senere tilbage. Vi have ovenfor seet, at han havde bundet sine Hænder ved sømotalte Breve til Kronprindsen; men dette Skridt var Statsraadet aldeles ubekjendt. Nall bemærker derhos, at hiint frigeriske Botum ei blev ført til Protokols, ligesom det kun i almindelige Udryk findes indført mod Slutningen.

sis for de Underhandlinger, som Statsraaderne Collett og Hall nu havde at indlede.

„Medens disse Statsraader vare fraværende for at underhandle med General Bjørnstjerna, indfandt Professor Everdrup sig, der blev underrettet om det Passerede, hvorved han efter Omstændighederne Intet fandt at erindre, og især troede han, at Mangelen paa Proviant maatte afgjøre Spørgsmaalet.

„Da saavidt var passeret, blev Sessionen for denne Sinde hævet, efterat det endnu en Gang ¹⁾ paa det kraftigste blev indstillet til Hs. M., om Armeen ikke kunde gaae offensiv tilværks.“

Statsraaderne Collett og Hall skrede saaledes ufortøvet til at udføre Kongens Befaling, at underhandle med den svenske Kommissair. Underhandlingerne fandt Sted i et privat Huus i Moss, hvor General Bjørnstjerna var indkvarteret. De sammentraadte Underhandlere bleve snart enige om Hovedpunkterne i Vaabensstilstanden: Krigens Ophør, Sammenkaldelse af et overordentligt Storting, og Kongen af Sveriges Erkjendelse af den Eidsvoldske Constitution, hvori der ei skulde foreslaaes andre Modifikationer end dem, Foreningen med Sverige gjorde fornødne, og ved nærmere Overenskomst med Stortinget fandtes antagelige ²⁾. Større Vanskeligheder opvakte Bjørnstjernas

1) Af dette Udtryk bekræftes Statsraad Halls Ytring, at denne Modstands-Idee tidligen i Forsamlingen har været paa Bane, uden at derom findes Noget i Protokollen anført.

2) Artiklerne angaaende den norske Konges Fratrædelse fra Regjeringen behandledes vel ikke i dette Møde, da disse, som allerede noksom forberedte, umiddelbart afgjordes mellem Christian Frederik og Carl Johan.

Forlangende, at Fæstningen Frederiksteen skulde overgives, at Bergen skulde modtage en svensk Garnison af 5000 Mand, og at den svenske Armees Demarkationslinie skulde udstrækkes til paa denne Side Moss. Frederiksteens Fæstning forsvarede sig fjækt mod det svenske Beleiringskorps, og Kommandanten Generalmajor Ohme, og Vicekommandanten, Oberst Pettersen, havde besluttet ikke at overgive Fæstningen førend i yderste Nød. Da imidlertid denne Fæstnings Fald under Krigens Fortsættelse var let at forudsee, fordi den var afflaaren fra al Undsætning fra Hovedarmeen, og fra al Tilførsel af Provision og Ammunition, troede de norske Kommissairer at maatte give efter i dette Punkt. Derimod bestemte de sig paa eget Ansvar til at modsætte sig Bergens Besætning af svenske Tropper, der rimeligviis vilde fremslede Scener, som vilde tilintetgjøre Underhandlingens Diemed, og omsider gav Bjørnstjerna, der viiste en øiensynlig Tilbøielighed til en fredelig Afgjørelse, efter i denne Henseende. Den fra svensk Side forlangte Udstrækning af Demarkationslinien paa hiin Side Moss, og langt nærmere Hovedstaden end det Punkt, paa hvilket den svenske Armee nu befandt sig, kunde de norske Kommissairer ikke tilstaae, da den Mulighed og Frihed, hvormed Storchingsforhandlingerne skulde pleies, let kunde forstyrres, naar den svenske Armee plantede sine Faner saagodt som ved Hovedstadens Porte. Da Underhandlerne ikke kunde blive enige om dette Punkt, forenedes de om at underskrive betingelsesviis med Hensyn dertil, idet enhver Part forbeholdt sig sin Paastand, og Bjørnstjerna lovede at anvende al sin Indflydelse paa Sveriges Kronprinds, for at formaae ham til at vedtage den i den af de norske Kommissairer foreslaagne Form — hvilket og senere skede. Derhos erklærede Bjørnstjerna ved Forhandlingens Slutning, at han, da

han havde overstridt sin Fuldmagt ved at indgaae disse Vilkaar, ikke kunde borge for en ubetinget Antagelse deraf; men lovede redeligen at arbeide derpaa. Under disse Forhandlinger var den største Deel af Dagen forløben ¹⁾). Da Kommissairerne havde gjort Kongen Nede for Udfaldet af deres Vrende, yttrede han sig dermed særdeles vel tilfreds, og erklærede, at han ikke havde ventet saa megen Eftergivenhed fra svensk Side. Umiddelbart derefter sammenkaldte han sit Statsraad, hvorom Protokollen indeholder Følgende:

„Samme Dags Eftermiddag (den 13de August) blev Statsraad atter holdt, og leverede da Statsraaderne Collett og Nall tvende Udkast, hvoraf det ene angik de militaire Betingelser for Waabensstilstanden under Titel: „**convention d'armistice**“, og det andet under Titel: „**Traité**“, de Vilkaar, hvorunder Storthinget skal sammenkaldes og Kongen nedlægge sin Myndighed i dettes Hænder. Disse Dokumenter vare efter foregaaende Negociation og Underhandling med den svenske General Bjørnstjerna af denne egenhændigen nedskrevne med den Erklæring, at skjønt han for sin Person antog at Propositionerne kunde være antagelige, dristede han sig dog ikke til at underskrive dem, endog paa forventende Ratifikation, men var besluttet, saafremt hans Adjutant, som han ventede endnu i Af-

1) For de norske Kommissairer var denne Dag en Hungersdag. Ved deres Tilbagekomst til Kongens Residens fandt de alle Levnetsmidler forærede, alle Vogne forspændt for at føre Kongen og den kongelige Suite bort fra Krigsscenen, og stor Modløshed hos Flere af Kongens Omgivelse, som forhen havde viist et større Mod. De gode Efterretninger, som Collett og Nall havde at meddele, udbredte dog snart mere Munterhed hos Alle.

ten, ikke bragte ham Fuldmagt i saa Henseende, at reise direkte til den svenske Kronprinds for at faae hans Ultimatum.

„Deklarationen fra den svenske Kronprinds havde Kompanierne formaaet General Bjørnstjerna, efter Conference med Originalen, som han anvist, at verificere.

„Statsraadet forelagde derefter Hs. M. Resultatet af disse Underhandlinger, hvormed Allerhøiøstsamme erklærede sig tilfreds.

„Disse her benævnte Dokumenter bleve derefter in duplo reenskrevne, og samme Aften tilstillede den svenske General Bjørnstjerna med Betydning, at man derefter forventede den hastigste mulige Afgjørelse.

Rosenkrantz. Sommerhjelm. Jonas Collett. Wall.

v. Holten ¹⁾).

1) Den originale Protokollation ved disse mærkelige Statsraads-Sessioner den 13de August blev ført paa løst Papiir og nedskreven af Sørenskriver Falsen, og findes underskrevet, foruden af de Statsraader, hvis Navne ere tilførte Protokollen, tillige af Harthausen, Diriks og E. M. Falsen. Protokollen var tillige vedføiet den ovenansførte franske Skrivelse til Christian Frederik fra Carl Johan. Det i Statsprotokollen Anførte er aldeles overensstemmende med den originale Protokollation, naar undtages at Slutningen i Protokollen „efterat det endnu engang — tilværks“ ikke findes i den originale Protokollation. Følgende Passus: „Statsraadet forelagde derefter Hs. M. Resultatet af disse Underhandlinger, hvormed Allerhøiøstsamme erklærede sig tilfreds“, har oprindeligen været affattet som følger: „Statsraadet re., hvormed Høiøstsamme erklærede sig saa meget mere tilfreds, som han ikke kunde ventet saa megen Østergivenhed“, men den sidste Passus findes overstregen. Holten har ei underskrevet den originale Protokollation.

For saa hastig muligt at bevirke disse Betingelsers Sanction af Sveriges Kronprinds sendte Kongen sin meest betroede Adjutant, Major Brock, samme Aften til Frederikstad, hvor Carl Johan opholdt sig. Kronprindsen modtog Brock i **grande costume**, omgiven af 2 Officerer af sin Stab, og af sin Søn Arveprindsen med dennes Hovmester; men da han gjenkjendte Brock fra Flensburg og Danmark, og vidste, at han kunde underholde sig med ham paa Fransk, lod han de Tilstedeværende udtræde og underholdt sig med Brock alene. I Begyndelsen gjorde Kronprindsen nogle Banskkeligheder ved at ratificere Baabenstilstanden, idet han gjorde opmærksom paa de store Fordele, den svenske Armee allerede havde vundet, og henpegede i den Anledning paa et Kort, der laa opslaaet paa hans Bord, og var fuldt af de sædvanlige Antydningsspunkter af mærkelige Steder. Prindsen førte Samtalen med den Parme, der var ham egen, naar Gjenstande omhandlede, der interesserede ham; men han formilledes strax ved Brocks beskedne Bemærkninger, med Hensyn til det usikre Ufald af et Slag, som endnu ei var prøvet, og Banskkeligheden af en Krig mellem Bjerger og Snævringer, og raabte ud i Forgemakket „**du papier &c.**“ Da han havde faaet dette, skrev han Konzeptet til Bekræftelsen af Konventionen paa Moss, gav dette Papiir ud, fik det reenskrivet tilbage, og forsynede det med sin Underskrift. Medens han udførte dette, spurgte han Brock, om han ikke havde endnu et Brev til ham. Brock svarede, at han havde et til Kongen af Sverige, som han fremtog, men bemærkede, at han havde Drede til først at aflevere det, naar Konventionen var ratificeret. Kronprindsen tog ham Brevet af Haanden med den Erklæring, at han havde sin Faders Fuldmagt til enhver Afgjørelse, og efterat have læst Brevet yttrede han stor Tilfredshed dermed,

og Ratifikationen gik rask fra Haanden ¹⁾. Ved Afskeden tilbød Kronprindsen Brock en fordeelagtig Ansættelse i den norske Armee, som dog Brock, der havde bestemt sig til at følge Christian Frederik til Danmark, afflog. Derefter havde Brock det sørgelige Vrende at bringe Kommandanten paa Frederiksteen, Generalmajor Dyme, Ordre til Overgivelse af Fæstningen til de Svenske; men han fandt Fæstningens Tilstand saaledes, at Dyme ikke syntes utilfreds med at see denne Ende paa Sagen. Ved Tilbagekomsten til Moss fandt han Christian Frederik i en høist nedtrykt Sindsstemning.

Der var Militaire i høiere og lavere Stilling, som beklagede sig over, at ikke militaire Personer vare tilkaldte ved disse Forhandlinger imellem Kongen, hans Statsraad og de svenske Kommissairer, og som paaatode, at store Feil af den Marsag havde indsnegit sig i Konventionen. Især er dette skeet af Generalmajor Seyerstedt i hans Tilsvær paa den Overkommissions Spørgsmaal, som var nedsat for at undersøge de militaire Forhold i denne Krig. I sit Svar paa det 11te Spørgsmaal, som i den Anledning blev ham forelagt, yttre han ²⁾: „Hs. Majestæt har i denne Henseende ikke værdiget at høre min Mening derover, hvilket jeg dog formedelsk min Stilling kunde have formodet; men jeg erfarede ikke denne Afslutning førend Hr. Major v. Brock afreiste til det svenske Hovedquarteer for at faae den ratificeret, og dens Indhold ikke før-

1) Ved Major Brocks Nærværelse i Kronprindsens Hovedquarteer erfoer han, hvor nøie Carl Johan var underrettet om hvad der foregik i Norge, da Kronprindsen endog kunde fortælle Brock de Udtryk, hvoraf han havde benyttet sig ved Kongens Taffel i Anledning af en vigtig Melding fra Staffeldt.

2) See Morgenstjernes ovenfor citeret Skrift 1ste Deel Pag. 162.

end efter Majorens Tilbagekomst med Ratifikationen, hvorefter jeg blev befaleet at udfærdige de fornødne Ordres til Tropper-
nes Tilbagemarsch. Hvorfor hverken jeg eller nogen militair
Person blev brugt ved dette Anliggende, er mig aldeles ube-
kjendt, og jeg formoder at det høie Statsraad vil derom kunne
give den bedste Oplysning, da dette afsluttede Vaabenstilstanden." Men om end Seyersstedt, hvilket ikke ubetinget kan tilstaaes,
havde Net med Hensyn til Grunden til hans og andre Militai-
res Udelukkelse fra denne Raadspleie, kunde dette skee uden at
derved kastes mindste Skygge over Christian Frederiks Omhu
for Landets Vre, eller over hans Klogskab under Underhandlin-
gerne. Efter de Begreber, som Kongen havde dannet sig om
Tingenes nærværende Stilling, det Oversyn han havde over
Begivenhedernes Gang i det Hele, hans fuldkomne Bekjendts-
kab med de Allieredes uroffelige Bestemmelse, og hans Over-
beviisning om at den svenske Armees seierlige Skridt ikke mere
vare at standse, maatte han betragte en Vaabenstilstand som
absolut nødvendig for at tilveiebringe et heldigt Udfald af Kri-
gen. Han havde gjort sig fortrolig med den Tanke, at Nor-
ges Forening med Sverige ikke mere var at forhindre, og det
stod kun tilbage at søge denne bevirket paa en Maade, som be-
redte Norge Held i Fremtiden. Derhos havde han faaet
aaenbare Beviser i Hænde paa, at hans personlige umiddel-
bare Deeltagelse i Rigets Bestyrelse betragtedes som en uover-
vindelig Hindring for enhver fredelig Tilnærmelse, og han havde
ædelmodigen besluttet at bringe dette Offer af sin personlige
Interesse, for at befordre et lykkeligt Udfald af den begyndte
Modstand. Det maatte saaledes ansees naturligt, at Christian
Frederik i denne sidste Regjeringsakt ikke søgte Raad hos de
Mænd, hos hvilke han kunde vente en bestemt Opposition mod

en Plan, til hvis Udførelse han af indvortes og udbortes Grunde havde bestemt sig, og hvis militaire Beskaffenhed maatte ansees underordnet høiere Formaal. Men denne Seyerstedts Bebreidelse er desuden ikke paa sit rette Sted, uden at vi ved denne Paastand ville kaste en Skygge over en dygtig og retskaffen Officeers hæderlige Eftermæle. Vi have ovenfor seet, at Seyerstedt tilligemed flere Divisionschefer i det Statsraad, som afholdtes den 8de August, havde skildret Armeens Stilling som høist betænkelig, og ikke istand til at hindre Fiendens Fremtrængen til Landets Hovedstad. I militair Henseende var altsaa Udfaldet klart for Enhver, og det kom nu an paa at underhandle om de bedste Betingelser for en mindelig Overeenskomst. Til denne Underhandling valgte han tvende af sine Statsraader, som stedse havde viist sig som de ivrigste Modstandere af Foreningen med Sverige, som vare ham personligen hengivne, og som formedelst deres Stilling i Staten og Forhold til Kongen maatte have det reneste Oversyn over Underhandlingens Gjenstand. Han maatte i Sandhed ansee Norges Tarv og sit eget vel forvaret i saadanne Hænder, og Udfaldet retfærdiggjorde hans Tillid.

Mindre betydende ere vistnok de Indvendinger, som ere gjorte mod de Bestemmelser i Konventionen, der angaae Demarkationslinien ¹⁾. I denne Henseende vare Kommissairernes Hænder bundne. Baabenstilstandens Afslutning under hvilken som helst Betingelser, der kunde opnaaes, var det første og ufra-
vigelige Punkt i deres Instrux, og vi have ovenfor seet, hvor nær de norske Kommissairer gik den Grændse, som de Svenske omsider bequemme sig til at tilstaae. Demarkationsliniens Ind-

1) Felttoget i Norge 1814 af en norsk Officeer Pag. 61 og 62.

skrænkning til Norges Fordeel var et øienblikligt Gode, hvis Følger tabte sig i den strax paafølgende Fred. De øvrige ved Konventionen for Norge betingede Fordele sloge deres Mod i den fjærneste Fremtid og sikrede Norge en politisk lykkelig Stilling, som det under disse Omstændigheder neppe havde kunnet vente.

Strax efter Baabensstilstandens Afslutning skulde Fæstningen Frederiksteen overgives. Denne Fæstning havde under den kjælle Ohmes Kommandantskab forsvaret sig med Held, og hverken Trudslar eller Løfter kunde bevæge ham til at overgive sig. De Beleirendes Tab af Døde og Saarede var større end de Beleiredes, endskjønt Fæstningens Huse og Bygninger havde lidt betydelig af Fiendens Kugler. Endskjønt Kommandanten selv forudsaa Fæstningens Fald under en fortsat Beleiring og fremdeles Udeblivelse af al Undsætning, brændte Besætningen, i det Dieblik da Ordre kom til at overgive Fæstningen, af Lyst til at fortsætte Forsvaret ¹⁾. Efter Overenskomst med Christian Frederiks Adjutanter aabnedes Fæstningen om Natten, og de svenske Tropper marscherede ind, uden at Besæt-

1) Efter svenske Beretninger paastaas vel, at Beleiringskorpsen, der levedes af den svenske General Suremain, var saavidt fremrykket, da Ordre til Overgivelse ankom, at Fæstningen om meget kort Tid maatte falde, men da der dog var Proviant i Fæstningen for flere Uger, Ammunition endnu ikke fattedes, og Alt inden Fæstningen var i god Orden, endskjønt flere af dens Bygninger vare ramponerede, er der Grund til at tvivle om, at Erobringen var bleven saa let. Svenske Beretninger paastaas ogsaa, at der herskede Misøie i den norske Garnison, og Ulyst til at fortsætte Forsvaret, men denne strakte sig i det mindste ikke til Garnisonen sely, hvis Mod eenstemmigen rostes af de i Fæstningen værende Officerer, hvilket og kan sees af de urolige Scener, som Overgivelsen foranledigede.

ningen var bekjendt med Overgivelsen. Deraf opstod Klammeri og endog Kædekamp imellem de svenske Soldater og de ubevæbnede Norske, som stillede deels ved de norske Officerers Mellemkomst, der vare bekjendte med Tingenes Stilling, deels ved de svenske Troppers Disciplin og Eftergivenhed. De Svenske viiste tilbørlig Agtelse mod den lille Krigerflaare, der saa kjædt havde forsvaret sig; de Norske græmmede sig over at maatte forlade en Fæstning, som de endnu havde Midler til at forsvare ¹⁾. Dagen efter Overgivelsen tog Sveriges Kronprinds med sin talrige Suite Fæstningen i Diesyn. Intet undgik hans Opmærksomhed, og han roste Garnisonens og dens Kommandants kjæffe Forhold under Beleiringen. Da Kronprindsen kom til det Sted, 150 Skridt fra Glacien, hvor Carl den 12te blev skudt, blottede han med Bevægelse sit Hoved, hvilket Exempel hans hele Omgivelse fulgte, og Kronprindsen taledede ved denne Leilighed om den tappre Kriger, hvis Minde Stedet tilbagefaldte ²⁾. — Da Garnisonen efter Udmarschen passerede forbi den svenske Linie, modtog den Salut. Kronprindsen tilbød de norske Officerer deres tilbagestaaende Gage i svenske Penge, og Nogle blandt dem endog Forfremmelse;

1) See herom „Frederiksteen i Beleiringen 1814 af en norsk Officer. Christiania 1826.“ Deri ankes over, at Ohme, hvis Tap- perhed og Mod under Beleiringen gives al Ret, ikke gjorde Besætningen bekjendt med Overgivelsesordren før end om Morgen, hvorved den omtalte Uorden foranledigedes. I Skriftet „Feltto- get i Norge 1814“ siges, at Ohme overlod til Vice-Komman- danten, Oberst Pettersen at overgive Fæstningen; men derom findes Intet i ovennævnte Skrift.

2) Spørgsmaalet blev endog om et Minde, der af svenske Krigere skulde oprejses til Ære for Helten — men Ideen forkastedes snart.

men de afflog begge Dele formedelsst Uvished om, hvad Beslutning Storthinget vilde tage med Hensyn til Fædrelandets Fremtid. — Ohmes og den Frederikshaldske Garnisons Priis lod paa den Tid i Alles Munde over det ganske Norge.

Trettende Capitel.

Baabenstilstanden var nu affluttet, og Udsigt til Fred var aabnet. Det stod nu tilbage at gjøre Nationen bekendt med denne vigtige Begivenhed, og at træffe de fornødne Foranstaltninger til at efterkomme Konventionens Bestemmelse, og fornemmeligen til at sammenkalde et Storthing, der skulde tage Beslutning om Krig og Fred. I denne Henseende var Statsraadet herefter mestendeels overladt til sig selv, da Kongen ved en hemmelig Artikel havde forpligtet sig til at træde tilside og ingen umiddelbar Deel videre tage i Regjeringen. Efter den 14de August mødte saaledes Kongen ikke mere i Statsraadet. Under 17de August modtoges i det samlede Statsraad Major Brocks Skrivelse, hvori han efter Hs. Majestæts Ordre underrettede Statsraadet om, at Kronprindsen havde ratificeret Baabenstilstanden tilligemed den gjorte Reservation angaaende Demarkationslinien. I den Anledning blev det vedtaget „allerunderdanigst at forestille Hs. M. Nødvendigheden af at Foranstaltninger træffes til Storthingets Sammenkaldelse den 7de October, som den seneſte Dag sammes første Seance efter Konventionen kan bestemmes til, saaog at det norske Folk hastigst muligt bliver underrettet om, at Baabenstilstanden er bevirket og Vilkaarene for samme.“ Den 20de August blev i Statsraadet forelagt „Hs. M.s Reskript af Gaars Dato, hvori

Statsraadet under Allersøjstsammes Sygdom tillægges Befaling at antage sig og besørge alle Regjeringsanliggender, samt at afgive alle Ordres og Resolutioner med Underskrift „„„, efter allerhøjeste Befaling“““, og uden Segl.“ Til samme Tid fremlagdes Kongens Kundgjørelse til det norske Folk af 16de August, samt Gjenpart af Expeditionerne til Biskopperne og de civile Øvrighedspersoner om Stortingets Sammenkaldelse til 7de Octbr. d. N., og Oversættelse af Konventionen og Vaabenstilstanden af 14de d. M.

Kundgjørelsen til det norske Folk lød saaledes:

„Nordmænd!

„Da Vi efter Opøsningen af Eders Forbindelse med Danmark overtog Styrelsen af Norges Anliggender, var det for at hindre at ikke Borgerkrig og Partiaand skulde sønderlide Eders elskte Fædreland.

„Eders Ønske kaldte Os til Norges Throne; Vi fulgte Eders Råd; Eders Tillid og gode Sag fordrede Vor Deeltagelse. Vi besluttede at underkaste Os enhver Opoffrelse for at føre Eder hine Goder imøde.

„Vel vinede Vi Farer, som i en ulige Kamp truede at tilintetgjøre Eders og Vort Haab; men Vi kunde umuligen fatte, at Europas mægtigste Stater vilde forene sig for at undertrykke et ædelt og uskyldigt Folk, hvis villige Ønsker var Frihed, og hvis eneste Attraa var Uafhængighed.

„Imidlertid lode Sveriges mægtige Budsforbante Os ved deres Sendebud erklære, at Norges Forening med Sverige var uigenkaldeligen besluttet. Det er Eder bekjendt, at Vi vare villige til at opoffre en personligen lykkelig Stilling, naar et sammenkaldt Storting fandt, at det kunde berede Folkets Held; men det er Eder ogsaa bekjendt, at de Vilkaar, som

da bleve tilbudne for en Vaabensstilstand, vare af det Slags, at Vi ikke kunde antage dem, førend Krigslykken blev prøvet, idet de vare stridende mod Grundloven.

„Vi maatte saaledes beklage, at Vore redelige Bestræbelser for at undgaae Krigen i Norden bleve frugtesløse.

„Norges udstrakte Grændser og Søkyster have gjort det nødvendigt at fordele Tropperne. Sverige rustede sig med Anstrengelse paa flere Steder, og, uvisse om paa hvilken Deel af Riget dets Angreb kunde ventes, maatte Vi vælge en Stilling, hvorfra Vi baade kunde dække Rigets indre Provindser, og tilslige ile de angrebne eller truede Punkter til Hjælp. Glommen synes i denne Henseende at tilbyde de fleste Fordele.

„Ved Efterretning om Fiendens Indbrud over Idessletten og Svinesund ilede Vi at samle et Armeekorps ved Hækestad, for ved et Angreb fra denne Side at standse Fienden fra at gjøre videre Fremgang, men Frederikstads uventede Overgivelse nødte os til at søge Glommen, thi Fienden havde derved vundet en sikker Overgang, og Veien til Christiania kunde forceres.

„Overlegen til Søes kunde Fienden ved idelige Landgange tournere vor Flanke. En langvarig Blokade af engelsk og svensk Sømagt havde hindret Magasinernes tilstrækkelige Forsyning; de vare næsten udtømte, og Mangel paa de fleste Fornødenheder truede at knække det Mod, som Fiendens Overmagt ei kunde bøie. Rigsforsamlingens Affendte ¹⁾ bleve ei modtag-

1) Saaledes kalder Kongen den Deputation, som Kongen affendte strax efter Rigsforsamlingens Opløsning, og talte tvende af dennes Medlemmer. I Rigsforsamlingen selv var ikke en saadan Deputations Affendelse besluttet, langt mindre fæde dette i dennes Navn.

ne af det engelske Ministerium, og kom saaledes tilbage uden Haab om Hjælp eller Formildelse af dette Riges fiendtlige Forholdsregler.

„Under disse Omstændigheder foreslog Sverige Vaabenstilstand. Af de to Fæstninger, hvis Besættelse af svenske Tropper i de afbrudte Underhandlinger var omtvistet, var den ene allerede i deres Magt, og den anden afflaaret al Undsætning og bombarderet. Krigslykken havde erklæret sig mod os, og Kampen i nærværende Stilling maatte blive Fædrelandets Ødelæggelse.

„For at afværge dette, og at give Folket Leilighed til at skjønne Rigets Tilstand ved at beramme et Storthing, gjentog Vi Bort Tilbud beredvilligen at træde tilbage fra den lykkelige Stilling, hvortil Eders Tillid kaldte Os.

„Vaabenstilstanden og Konventionen af 14de dennes bleve undertegnede, og som en Følge deraf have Vi ved Reskript af D. D. til samtlige Overøvrigheder ladet sammenkalde et overordentligt Storthing, at aabnes i Christiania den 7de Octbr. dette Aar.

„Elskede norske Folk! Kun den bydende Nødvendighed — det ville I ikke omtvile — kunde bevæge Os til et Skridt, som Eders Hengivenhed gjorde Os dobbelt sørgeligt. Vor Attraa var at fortjene Eders Kjærlighed, Vor Trost er Overbeviisning om Eders Sindelag, og den Bevidsthed, at Eders Vel var Maalet for alle Vore Handlinger.

„Givet paa Mosz, den 16de August 1814.

Christian Frederik.”

Konventionen lød saaledes:

„Konvention sluttet mellem Hans Kongelige Høihed Kronprindsen af Sverige i Hans svenske Majestæts Navn paa den ene Side, og den norske Regjering paa den anden Side, sluttet under Betingelse af Stadfæstelse ved Undertegnede paa Mos den 14de August 1814.

„Art. 1. Hs. Kongelige Høihed Prinds Christian skal efter den i Constitutionen foreskrevne Maade strax sammenkalde Kongeriget Norges Storting, som skal aabnes den sidste Dag i September, eller, om dette ikke er muligt, i de første Dage af October.

„Art. 2. Hs. M. R. af Sverige skal staae i umiddelbar Underhandling med Stortinget ved en eller flere Kommissairer, som han udnævner.

„Art. 3. Hs. M. R. af Sverige lover at antage den ved de Deputerede i Rigsforsamlingen paa Eidsvold udarbejdede Constitution. Hs. M. vil ikke foreslaae andre Forandringer end de, der ere nødvendige for begge Rigers Forening, og forbinder sig til ikke at gjøre dette uden i Aftale med Stortinget.

„Art. 4. De Løfter, som ere givne det norske Folk, saavel af Hs. M. Kongen af Sverige som Hs. K. H. Kronprindsen i Kongens Navn, skal samvittighedsfuldt blive opfyldt og stadfæstet af Hs. M. for det næste Storting.

„Art. 5. Stortinget skal sammenkaldes i Christiania.

„Art. 6. Hs. M. Kongen af Sverige erklærer, at Ingen skal blive forfulgt enten middelbart eller umiddelbart for Meninger stridende mod begge Rigers Forening, som han til dette Dieblis har yttret. De civile og militaire norske Embedsmænd, eller Udlændinger i Landet, skulde blive behandlede med

den Afgtelse og Belvillie, som den høieste Myndighed skylder dem. Ingen af dem skal kunne drages til Ansvar for sine Meninger. De, som ikke vedblive i deres Tjeneste, skulle nyde Pension efter Landets Love.

„Art. 7. Hs. M. Kongen af Sverige vil anvende al sin Indflydelse paa Hs. M. K. af Danmark for at faae tilbageladte de Forordninger og Edikter, der ere udgivne efter 14de Jannar 1814, saavel mod de offentlige Embedsmænd, som mod Norge i Almindelighed.

Hovedkvarteret Moss, den 14de August 1814.

Skoldebrand,

M. Bjørnstjerna,

Generallieutenant.

Generalmajor.

Jonas Collett.

Kall.

Statsraader,

Notificeret af Hs. M. Kongen og Hs. K. H.

Kronprindsen af Sverige.”

Additionel-Artikel.

1.

„Hs. K. H. Prinds Christian erklærer og forpligter sig høitideligt til at overgive den ham overdragne erektive Magt i Nationens Hænder uden noget Forbehold; og at det er til Opfyldelse af denne Formalitet han sammenkalder Rigets Stænder.

„Fra det Dieblit de ere forsamlede skal han fornye denne Erklæring og lade den bekjendtgjøre i hele Riget, og derefter skal han forlade Norge, om endog Stænderne skulle ville formaae ham til at forlænge sit Ophold i dette Rige. Til Bekræftelse heraf skal Hs. K. H. Prinds Christian overgive dette Løfte skriftligen i tilbørlig Form, forsynet med hans Underskrift og

Signet, til Hs. M. Kongen af Sverige, saa hurtig det lader sig gjøre. Denne Artikel skal ei publiceres før 8 Dage efter Rigsdagens Begyndelse.

„Denne additionelle Artikel skal have samme Kraft og Virkning, som om den ordlydende var indtagen i Konventionen af 14de August 1814.

Jonas Collett. All. N. F. Skoldebrand, M. Bjørnstjerna,
Statsraader. Generallieutenant. Generalmajor.

Notificeret

Christian Frederik.”

2.

Separat og hemmelig Artikel.

„1) Hs. K. H. Prinds Christian skal siden under et eller andet Paaskud overdrage den erekutive Magt til Statsraadet, som skal beholde den til Rigsdagens Slutning, eller indtil Stænderne have bestemt erklæret sig angaaende Regjeringsmaaden.

„2) Statsraadet skal udøve sin Funktion overeensstemmende med Constitutionen.

„3) Indtil Stænderne ere blevene forsamlede skal Statsraadet undertegne Forvaltningens Akter (løbende Affairer) „paa hvi Befaling“ — Givet i Moss.

Christian Frederik.

(L. S.)”

3.

„Jeg erklærer og forbinder mig høitideligen til at overgive den erekutive Magt, som er mig overdragen, i Nationens Hænder uden noget Forbehold. Jeg fornyer denne Erklæring og skal lade den bekjendtgjøre i hele Kongeriget, saasnart Stænderne ere

forsamlede, hvorefter jeg skal forlade Norge, om end Stænderne skulle ville formaae mig til at forlænge mit Ophold i dette Land. Til Bekræftelse heraf undertegner jeg dette og sætter derunder mit Signet.

Christian Frederik.

(L. S.) ¹⁾

Til Hs. M. K. af Sverige."

Den afsluttede Waabenstilstand var af følgende Indhold:

„Waabenstilstand

mellem de svenske Tropper paa den ene og de norske Tropper paa den anden Side, sluttet under Betingelse af Stadfæstelse ved Undertegnede paa Moss den 14de August 1814.

„Art. 1. Fiendtlighederne skulle ophøre baade til Lands og Vands imellem de svenske Tropper og Flaader paa den ene og de norske Tropper og Flaader paa den anden Side, at regne fra den Dag denne Waabenstilstand undertegnes indtil 14 Dage efter Rigsdagens Aabning, og med 8 Dages Opsigelse efter den bestemte Tid.

„Art. 2. Blokaden af de norske Havne skal ophæves fra den Dag denne Forening er undertegnet. Al Indførsel og Udførsel skal være fri, dog de norske Soldintrader usforænkede.

„Art. 3. Dersom Frederiksteens Fæstning ikke har kapitulere, skal den strax overleveres med samtlige dertil hørende

1) Det var rimeligvis disse tvende sidste Dokumenter, som bleve Kronprindsen af Major Brock overleverede, og som bevægede ham til Sanktion. Saavel disse hemmelige Artiklers Form som Materie røbe en svensk Forfatter. Her tales om „Rigsdag“ og „Stænder“ istedetfor om Storthinget og Storthingets Medlemmer.

Værter til Hs. svenske Majestæts Tropper. Garnisonen skal gaae ud af Fæstningen med Baaben og Bagage og alle militaire Honneurs. Det skal være Officererne tilladt at gaae hvorhen de ville. Soldaterne vende tilbage til deres Hjem; saavel de Første som de Sidste skulde love ikke at ville tjene mod Hs. svenske Majestæts Tropper.

„Art. 4. Der skal trækkes en Demarkationslinie mellem de tvende respektive Armeer. Den svenske Linie skal hælde sig til Soner, gaae over Hovi, Onstad Sund hen til Djern-Sø, og følge Glommen lige til Kragerud. De svenske Tropper i Vermeland maae ikke gaae forbi Aflanger. Den norske Linie skal hælde sig til Drøbak, gaae forbi Korsegaarden og Krogstad til Djern-Sø, og siden følge den høire Bred af Glommen lige til Kongsvinger.

„Art. 5. De norske Tropper skal strax gives Orlov at gaae tilbage til deres respektive Hjemsteder. Der skal kun være under Baaben de geboorne Tropper, nemlig:

- a) Det søndenfjeldske Regiment.
- b) Det nordenfjeldske Regiment.
- c) Det oplandske Regiment.
- d) Agershusiske Skarpskytter.
- e) Artilleribrigaden.

Disse Korps maa aldeles ikke gaae over den i den 4de Artikel bestemte Demarkationslinie saaledes, at Landstrækningerne fra Drøbak, Korsegaarden og Krogstad til Soner, Hovi og Onstad Sund skal være aldeles frie for Tropper.

„Art. 6. Der skal kun blive tilbage i Norge tvende svenske Divisioner med forholdsmæssigt Artilleri og Kavalleri. Resten af den svenske Armee skal gaae tilbage til Sverige.

„Art. 7. Den Deel af den norske Armee, som bliver under Vaaben, skal gaae ind i Demarkationslinien i bestemte Dagmarscher, og bryde op to Dage efter denne Vaabenstilstands Undertegnelse. Den Deel af den svenske Armee, som gaaer tilbage til Sverige, skal bryde op saasnart skee kan.

„Art. 8. Naar Fiendtlighederne have ophørt, skal svenske og norske Generaler gjensidigen gives Ordres sigtende til at god Forstaaelse kan herske imellem de tvende Armeer, og Krigens Byrder og Spor kan forsvinde. Ingen Kontributioner og Requisitioner af hvilket som helst Slags skal hæves i Landet. Alt, hvad Indbyggerne maatte levere, skal betales med rede Penge. De svenske Generaler skal nøiagtigen lade iagttage de Befalinger, som ere givne med Hensyn til denne Gjenstand.

„Art. 9. Krigsfanger skal sættes i Frihed paa begge Sider saa hastig det lader sig gjøre.

„Art. 10. For at give Nationens Repræsentanter, sammentaldte i Christiania, fuldkommen Frihed i deres Forhandling, skal det ikke tillades hverken svenske eller norske Tropper at nærme sig bemeldte Storting paa en Afstand af 3 Mile, saalænge Stortinget holdes. Borgerne i Christiania skal besætte Bagterne i Byen og paa Agershuus Fæstning, saalænge Stortinget varer.

„Art. 11. For at spare Blodsudgydelse skal der være en Vaabenhvile, regnet fra dette Dokuments Undertegnelse, med 12 Timers Opsigelse.

„Art. 12. Det norske Flag skal respekteres medens Vaabenhvilen varer.

Hovedkvarteret Mosk den 14de August 1814.

Skølsdebrand.

Bjørnstjerna.

Collett.

Hall.

„Med den Reservation, at Demarkationslinien af de respektive Armeer skal være *status quo* for den svenske Armee, og for den norske Armee en Linie, som gaaer igjennem Söner, Sjödeberg og Hovi til Glommen.

Samme Underskrifter.

„Ratificeret af Hs. M. Kongen og derefter af Kronprindsen med følgende Paategning: Jeg ratificerer ovenstaaende Konvention med Reservationen, og jeg griber med Fornøielse denne første Anledning til at give Beviis paa mine Følelser for Nationen og den norske Armee.

I mit Hovedkvarter Frederikstad den 18de August 1814.

Carl Johan.“

Under 16de August udstedte Christian Frederik til Biskopperne og Overøvrighederne Bekjendtgjørelser, hvori de underrettedes om Rigets Stilling og Vaabenstilstanden, med Befaling at kundgjøre samme for Folket, og at træffe grundlovmæssige Foranstaltninger til Valget af de Repræsentanter, som den 7de October skulde sammenkaldes til et overordentligt Storting i Christiania. Denne Bekjendtgjørelse var den sidste Regeringshandling, som udgik umiddelbar fra Christian Frederik. Alle følgende Bekjendtgjørelser skede, som ovenfor meldt, i Følge den hemmelige Artikel i Konventionen, af Statsraadet gennem Statssekretariatet: „paa allerhøieste Befaling“ og paa Statsraadets An- og Tilsvær. Fra den 16de August kunde Christian Frederik ikke længere betragtes som Norges Konge. For at give denne Fratrædelse et antageligt Paaskud, hævdede det, at Kongen var syg — og hvo kunde undre sig over, at dette efter saa mange Sjælens Rystelser virkelig var saaledes? — og kunde ikke deeltage i Forretningerne. Som Følge heraf

udgif under 23de August følgende Bekjendtgjørelse fra Statsraadet til samtlige geistlige og verdslige Overøvrigheder:

„Da Statsraadet den 14de dennes har modtaget Hs. Majestæts allernaadigste Reskript saalydende:

„I Dag Morges ere Vi ankomne her til Lade-
gaardsøen, men i en saa sygelig Tilstand, at Vi for
Tiden ei kunne befatte Os med Statsstyrelsen. Idet
Vi underrette Vort Statsraad herom, befale Vi til-
lige herved, at Samme fra nu af har at antage sig
og besørge alle Regjeringens Anliggender, samt at af-
give alle derved fornødne Ordres og Resolutioner
med Underskrift: „Efter allerhøieste Befaling“ uden
at vedhæfte noget som helst Segl.

Herved skeer Vort Villie.”

og det tillige af Lægernes Indberetning er bragt i sørgeligt
Erfareng, at Hs. Majestæts Sundhedsforfatning endnu er den
samme, saa haver Statsraadet i allerunderdanigst Følge af denne
tilkjendegivne allernaadigste Villie, og i Overeensstemmelse med
Grundlovens 42 og 43de Paragrapher, indtil Videre overtaget
den udøvende Magt, hvilket tjener til Efterretning og fornøden
Bekjendtgjørelse for de dem underordnede Embedsmænd, og
ville saaledes samtlige Breve, der forhen adresseredes til Hs.
Majestæt, være at fremsende til Norges Niges Statsraad.

Statsraadet i Christiania den 23de August 1814.

Rosenkrantz. Sommerhjelm. Jonas Collett.”

Henviisningen til de ovennævnte Paragrapher i Grundloven til-
kjendegiver tydeligen nok den sande Mening af ovenanførte Christian
Frederiks sidste kongelige Reskript. Deri foreskrives nemlig,
hvad der skal foranstalles, naar Riget befinder sig i saadan

Tilstand, at det kan ansees for at være uden kongeligt Overhoved, der selv umiddelbart kan sætte sig i Spidsen for Regjeringen, og kan ei fortolkes om saadanne midlertidige Foranstaltninger, som gøres i Anledning af Kongens forbigaaende Sygelighedstilstand.

Det var naturligt, at den norske Konge under disse raske paa hverandre fulgte Begivenheder, Tilintetgjørelsen af sit stolte Haab om at bevare sin kongelige Stilling og Norges Selvstændighed, maatte føle sig nedtrykt og bekymret, og saaledes beskrives hans Sindsstemning ogsaa af dem, som i den Tid nærmest omgave ham. De fandt ham mestendeels mismodig, indsluttet i sig selv, og ligegyldig for den Omhu for sin udvortes Person, som han i bedre Dage aldrig pleiede at forsømme. Denne mørke Sindsstemning laa ogsaa udtrykt i de private Meddelelser om Tingenes Stilling, som han gjorde de kommanderende Officerer. Saaledes skriver han under 16de August til Generallieutenant Staffeldt:

„Hr. Gen. Lieutn. Staffeldt! Den Mangel paa Fornødenheder, som Armeen lider, og som man ei formaaer at afhjælpe, har nødt mig til at indgaae Vaabenstilstand med de Svenske. Disse overskride ikke Glommen. Det vil være fornødent, at Tropperne paa det nøieste underrettes om Nødvendigheden af en slig Foranstaltning. Jeg er syg af Betymring.“

I Følge Christian Frederiks Forpligtelse at afholde sig fra en effektiv Indblanding i de offentlige Regjeringsforanstaltninger, og under alle Omstændigheder nedlægge den norske Krone, forsøiede han sig til sin Sommer-Residents udenfor Christiania, Ladegaardsøen. Der holdt han sig indtil sin Afreise fra Norge indsluttet i sine indre Gemaffer og i sit Sovelabinet. Med

Kongen fulgte Major Brock, Capitaine i Søetaten Holsteen og dæbørende Lektor, nu Konferentsraad, Adler, som dengang arbeidede i Kongens private Sekretairiat. Han modtog under dette sit Ophold der ikke gjerne Besøg fra Christiania, og kun Enkelte, som han hædrede med sin særdeles Gunst, havde Adgang til ham. Han spiste sædvanligen alene paa sit Bærelse eller med Major Brock, og da denne mod Slutningen af August gjorde en kort Rejse til Kjøbenhavn, maatte Generalchirurg Thulstrup dagligen kjøre ud til Ladegaardsøen for at spise med ham. Han forlod kun sin Residents for at gjøre korte Spadseer-Ridt i den temmelig vidtløftige Have, som omgiver Ladegaardsøen, og indskrænkede sig da til at ride op og ned i Gangene med sin Adjutant i en skjodesløs Paaklædning. Sin Dag tilbragte han sædvanligen med Læsning i sit Kabinet, og modtog derhos Besøg af hine 3 Mænd, der opholdt sig hos ham paa Ladegaardsøen, og i deres Selskab tilbragte han sædvanligen nogle Aftentimer, indtil han i god Betids gik til Hvile. De sidste Afskeds-scener med hans Statsraad, og Fræsigelsesakten, der foregik mellem ham og Stortingets Afsendinger, hvilken vi senere have at beskrive, vare meget angribende, og han maatte visseiligen under vemodige og blandede Følelser forlade et Land, hvor han havde modtaget saa mange Beviser paa oprigtig og tro Hengivenhed og Tillid, og hvis sande Gavn han med et redeligt Sind havde søgt at befordre.

Fjortende Capitel.

Efterat denne Baabensstilstand var afsluttet, og Christian Frederik, ved aldeles at træde tilside og frasige sig al umiddelbar Deeltagelse i Regjeringen, havde ryddet den vigtigste Hindring afveien for den skandinaviske Halvøes Forening, gjorde den svenske Regjering Alt, hvad der stod i dens Magt for at overbevise den norske Nation om sin Hensigt, at bringe Rolighed, Virksomhed og en fredelig Tilstand tilbage i Landet, og i politisk Henseende berede Norge en lykkelig Fremtid. Til den Ende blev under 2den Septbr. af General Bjørnstjerna, som Hs. svenske Majestæts Kommissair i Norge, afgivet en Note, der beroligede Statsraadet med Hensyn til Blokadens Ophævelse. Han forsikrede deri, at de fornødne Meddelelser vare gjorte Sveriges Allierede, og at der efter hans Overbeviisning ingen Fare var for de norske Handlende ved igjen at begynde et fredeligt Samkvem med England og Danmark. Da imidlertid det danske Hof, sin Forpligtelse tro, endnu ikke havde tilladt fri Udførsel af Korn til Norge, indleverede den svenske Minister i Kjøbenhavn en Note til Grev Schimmelmänn, hvori han yttrede Kongen af Sveriges Ønske, at Handelsforbindelsen imellem Danmark og Norge igjen maatte vorde oprettet. Schimmelmänn ilede paa Dronningen af Danmarks Begne, der bestyrede Rigets Anliggender under den danske Konges Fraværelse i Wien, i sit Svar at forsikke, at Intet var meer overensstemmende med Hds. Majestæts Ønske, end at see Handelsforbindelsen med Norge, som kun efter Sveriges Anmodning var afbrudt, igjen fornyet, og at de fornødne Foranstaltninger i den Henseende vare trufne. „Den danske Regjering glæder sig — saaledes ender Schimmelmänn sin Note — ved at være

sat istand til i saadan Henseende at handle i Overeensstemmelse med den svenske Regjering, og at kunne lade de danske og svenske Stater nyde gjensidige Fordele."

Tillige var den svenske Regjering betænkt paa, under Vaabenstilstanden at afhjælpe den midlertidige Trang til Korn ved Indsendelse og Uddeling af flere Partier Kornvarer. I den Anledning blev den 23de August fremlagt i Statsraadet en Skrivelse fra den svenske Generalmajor Bjørnstjerna, dateret Moskø den 22de s. M., hvori denne tilkjendegav „den svenske Kronprindses Ønske om at see Norge forsynet med Korn, og at der til den Ende maatte affendes tvende eller flere norske Medborgere, for der med de Mænd, som af ham udnævnes, at overlægge de tjenligste Midler til Iværksættelsen af denne vigtige Sag." Statsraadet besluttede at svare Generalmajoren: „at det paaskjønnede den svenske Kronprindses Opmærksomhed for det norske Folks Larm, at det ligeledes ansaa Provianteringen som en hellig Gjenstand for Statsraadets Bestræbelser, og at samme, idet det nærede det Haab, at de alt længe etablerede Provideringskommissioner og især de Handlendes Anstrengelser vilde tilveiebringe det fornødne Korn, tillige øinede det virksomste Middel til Opfyldelsen af det tilsigtede Siemod i det Vilkaar af Vaabenstilstanden, hvori Prindsen lover at afvende de fiendtlige Messures mod Norges Handel. Imidlertid vilde Statsraadet gribe det Tilbud, som Prindsen har gjort, forsaavidt det uden Hensind og under nærværende Konjunkturer er muligt, og paa Grund deraf søge at formaae tvende Handelskyndige at møde paa Moskø, for i Forening med Oberste Hegermann at afhandle denne Gjenstand."

Derimod troede Statsraadet sig ikke beføiet til at lade uddele et Parti af omtrent 2000 Tønder Kornvarer, som Kron-

prindsen havde indsendt som en Gave til de meest trængende Norges Indbyggere. I sit Svar til Bjørnstjerna yttrede det: „at det ingenlunde miskjendte Kronprindsens ædle Hensigt med denne Gave, men at det holdt sig overbeviist om, at Uddelingen deraf under nærværende Omstændigheder ikke alene vilde vække den slumrende Partiaand, og sætte Folkets Tillid til Statsraadet i Fare, men og give den Nationaluvillie, som Tidens Begivenheder havde fremvirket, ny Næring.“ Det indstilledes saaledes at udsætte denne Uddeling indtil Stortthinget var bleven samlet, hvorimod det tilbød sig at modtage og paa de offentlige Magasiner bevare dette Korn til nærmere Naadighed derover. Bjørnstjerna anmodede derefter Statsraadet om at berettigede Fattigvæsenets Bestyrelse, eller andre vedkommende Autoriteter til at gjøre de fornødne Foranstaltninger i den Henseende, enten efter egen Skjønsmhed eller efter Aftale med ham. I sit Svar undslog Statsraadet sig fremdeles fra al Deeltagelse i Uddelingen af dette Korn, og haabede i Kronprindsens milde Bedømmelse at finde Undskyldning for denne sin Beslutning. Bjørnstjerna henvendte sig tilsidst til Stiftsdirektionen, men med samme Resultat. Den understøttede sin Vægring med Statsraadets Forhold i denne Henseende¹⁾.

Bed samme Leilighed gjorde Kronprindsen opmærksom paa Hensigtsmæssigheden af at regulere Forholdet mellem Værdien af norske og svenske Penge, da de sidste under den svenske Armees Ophold i Landet saa meget udbredte sig, og han foreslog derfor, at der til at aftale Midlerne til at afhjælpe Norges Korntrang maatte udvælges Mænd, som ogsaa vare bekendte med Norges Finantsforfatning, paa det der med dem kunde

1) Korrespondencen om denne Kornuddeling findes i Bilag 13.

provisorisk afhandles om Forholdet af disse Pengebærdier, og begge Folk skee Villighed og Ret. I denne Anledning bemærkede Statsraadet i sin Svarskrivelse, „at Alt, hvad der vedkommer Statens Finantser, kun ved Stortinget kan afgjøres, og at der ved Rigsforsamlingen paa Eidsvold er foreskrevet denne Green af Statsbestyrelsen visse Normer, som ikke kunne fraviges uden at Statsraadet paadrager sig Ansvar for Nationens Repræsentanter. Skulde derimod Meningen af denne Overeenskomst være at enes om et Koursforhold imellem svenske og norske Repræsentativer i Anledning af Leverancer til de paa norsk Grund forblivende svenske Tropper, da vilde Statsraadet tilige meddele ovennævnte Kommissairer fornøden Instruxion.“

Gemytterne vare imidlertid ikke aldeles beroligede, men der viiste sig endnu et Efterspil af de urolige Bevægelser, som havde fundet Sted ved Underhandlingerne om Norges Forening. Der vare Rygter udbredte om Lunkenhed og Skjodesløshed, som skulde være viist af høie Embedsmænd og militaire Chefer i Udførelsen af deres Embedspligter, ja endog om Forræderier, som skulde være begangne under den sidste Krig, og om en forræderisk Brevverling, som skulde være bleven ført mellem enkelte norske Mænd i ophøiet Stilling og svenske Autoriteter. Ikke alene krævede den offentlige Stemme, at en Undersøgelse i denne Anledning maatte blive anstillet, men Statsraad Sommerhjelms foreslog i et Statsraads møde af 20de August, at en Undersøgelseskommission desangaaende maatte vorde nedsat. I Christiania vare disse Anklager især stilede mod Statsraad Harthausen, som ved Forsømmelse i Kommissariatets Anliggender ansaaes for at have foranlediget Armeens flette Forsyning og Krigens derpaa fulgte uheldige Udfald. I det sidste maatte dog Harthausen anses uskyldig formedelsk Statens svage Kraft til

at give ham de fornødne Midler i Hænde, ligesom visseligen ingen upartist Mand anklagede ham for at have gjort sig skyldig i forræderiske Planer eller et underfundigt Samkvem med Fienden. Om han ikke altid rygtede Provideringens Sag med tilbørlig Marvaagenhed, maatte dette tilskrives de mange tildeels heterogene Embedsforretninger, der vare læssede paa hans Skuldre. — Kort efter Baabensstilstanden stimlede saaledes en talrig Pøbelhob udenfor hans Huus paa en Dag, da han havde en Bennesamling paa sit Landsæde udenfor Byen, og trueede at mishandle ham ¹⁾. Harthausen blev nødt til at forstikke sig, men Generalauditeur Bergh, som var en af hans Gæster og havde Folkets Tillid, fremtraadte paa Husets Altan og beroligede den forsamlede Hob, hvoriblandt nogle velklædte Personer, med den Forsikkring, at Statsraad Harthausen Dagen efter frivilligen vilde nedlægge sit Embede, hvorefter hans Forhold lovlig kunde blive undersøgt. Derefter adspredte Folket hoben sig. Den følgende Dag tilmeldte Harthausen Statsraadet, „at han efter det stedsfundne Oplob i Christiania og den ham under dette viiste Opførsel har fundet det rigtigst at forlade Byen ²⁾, samt at den constituerede Amtmand over Algershuus Amt, Kammeraad Holst, havde erklæret sig villig til at tiltræde første Departement som Committeret.“ Denne Constitution blev derefter gennem Statssekretariatet udfærdiget, og kort efter renoncerede Harthausen paa sin Gage som Statsraad.

-
- 1) Det er endog rimeligt, at Harthausen havde foranstaltet denne Bennesamling, hvoriblandt flere af Byens agtede og yndede Mand, for at være desto sikkrere i denne Omgivelse under et Angreb, hvorefter han havde Rys.
 - 2) Han søgte sin Tilflugt hos sin Ven, Provst Løfsen paa Gran. Men han behøvede ikke længe at skjule sig, da Gemytterne snart beroligedes.

En anden Pøbelstare, i hvis Spidse fandtes Enkelte, der vissestigen ei kunde finde sig tjent med denne Klassifikation, stimlede sammen udenfor den svenske Kommissair, General Bjørnstjernas Logis hos Trakteur Carstens, og slog endog Vinduer ind i det Værelse til Baden, hvor han boede, men ogsaa denne Folkehob adspredtes uden at videre Voldsomhed udøvedes. Det norske Folk er lidet tilbøielig til at belægge sine Trudsler og høie Talemaader med blodige Handlinger, og der gives i den sidste Krigshistorie intet Exempel paa at noget Individ personligen er bleven mishandlet, hvor megen Anledning der endog under enkelte tumultuariske Scener synes at have været til at befrygte saadant ¹⁾. Da imidlertid General Bjørnstjerna i Anledning af denne ham tilføiede Ulempe var afreist, affendtes Cederstrøm paa et Krigsskib til Christiania, for at undersøge Forholdene ²⁾. Ved Cederstrøms Landstigning fandt vel en urolig Gjæring Sted i den forsamlede Folkehob; men det lykkedes ham dog uden videre Ulempe at frembringe sit Ørendte for Statsraadet, som i den Anledning var forsamlet den 24de August i Kongens Palais. I Statsraadet overrakte Cederstrøm en Skrivelse, hvori han anmeldte at være sendt fra H. K. H. Kronprindsen af Sverige i Anledning af det Opløb, som forleden Nat havde fundet Sted i Christiania, og at det var ham paalagt at gjøre Forespørgsel „om Statsraadet ved egne Midler troer sig stærk nok til at tilvejebringe og vedligeholde Rolig-

1) Den tilfældige Molest, som tilføiedes en Kjøbmand i Årendal under et Folkeopløb, kan ikke regnes hertil, da det ikke var denne sammenløbne Folkehobs Hensigt at myrde, men at røve.

2) Der gik endog det Rygte, at det svenske Regiment „royal suédois“ skulde rykke ind i Christiania for at hindre flige Opløb, men den fornuftige Deel frygtede ikke for dette Brud paa Vaabenstilstanden.

hed i Staden og paa Landet, da Prindsen i modsat Tilfælde skyndsomst vilde træffe de Foranstaltninger, som Regjeringens Sikkerhed og indgangne Forpligtelsers Hellighed fordrede." — Herpaa besluttede Statsraadet at svare; „at Samme anseer sig fuldkommen istand til at overholde den indvortes Rolighed, at en urolige Optrin undersøges af vedkommende Autoritet, at en Kommission vil blive nedsat, naar de præliminaire Forhør indløbe, for at paasee Uroftisterne tilstalte og straffede, og at der, saavidt Statsraadet bekjendt, Intet er forefaldet, som har haft nogen personlig Fornærmelse mod Generalmajor Bjørnstjerna eller medhavende Officeer til Følge, da der uophødelig blev sørget for disses Sikkerhed." — Cederstrøm ledsagedes tilbage under Misnøiens Udbrud af den sammenstimlede Folkehob ¹⁾).

Men det var ikke alene i Hovedstaden, at disse Uroligheder fandt Sted; de viiste sig med større Virkning udenfor samme. General Staffeldt, der af Marsager, som mere havde sin Grund i et uheldigt Sammenstød af Omstændigheder, og i Mistillid til hans politiske Tænkemaade, som udgik fra høiere Steder, end i nogen virkelig Brøde fra hans Side, maatte ogsaa bære sin Deel af Folkets Misgunst. Efterat Naabensstilsanden var sluttet, viiste sig allerede i Armeen selv Spor af denne Misnøie, og det forsikkes af Dienvidner, at Staf-feldt kun ved Forklædning undgik de forbittede Soldaters Mishandling. Med denne truedes han ogsaa efterat han var

1) Generalmajor Bjørnstjerna ankede i en Skrivelse til Statsraadet over, at Cederstrøm personligen var bleven insulteret; men Statsraadet svarede ham, at han var urigtigen underrettet, og at Cederstrøm derimod med sit Følge havde mødt al Forekommenhed. Røbelens Sammenstimlen var ikke heller forbunden med nogen Slags Voldsomhed.

kommen hjem til sin Bopæl ved Laurvig. Ikke alene bleve Plakater, affattede i de meest ærerørige Udtryk, opslagne paa hans Venners Huusdøre, men en Hob, bevæbnet med alstensk Baaben, marscherede ud fra Frederiksværn for at angribe ham paa hans Gaard Roligheden, hvilket dog ved formaaende og moderat tænkende Nænds Mellemkomst blev forhindret ¹⁾. Staffeldt maatte af Frygt for Gjentagelse af slige Scener tage sin Tilflugt til en gammel Ben, som havde været Auditeur ved Jægerkorpsen, Kancelliraad Brunnech i Skien, der modtog ham i sit Huus uden at ændse den Fare, for hvilken han derved udsatte sig. Foreløbigen undslap saaledes Staffeldt denne Forfølgelse; men større Lidelser forestode snart denne Olding.

Disse urolige Scener og et almindeligt Nationalønske, som gjenlød i alle offentlige Tidender, forenet med en Opfordring af Enkelte af Statsraadets Medlemmer selv, foranledigede Statsraadet, i hvis Hænder nu Regjeringen var, til at udnævne en Overkrigskommission, bestaaende af Generalmajor Meyer, Generalauditeur Bergh og Oberst Ramm, „der skulde sammentræde for at undersøge de mulige Uordener og hemmelige Feil, hvorover den almindelige Stemme saa hviligen beklagede sig, og som under forskjellige Kommandeurers Anførsel skulde være begaaede i dette Felttog. Gjenstanden for deres Undersøgelse skulde fornemmeligen og allerførst blive Kragerøens Forsvar, og saavidt muligt Frederikstads Kapitulation, samt overhovedet alle de Tilfælde, som under Fiendtlighedernes Gang maatte være indløbne. Resultatet af denne Kommissions Undersøgelse, og den videre Sagsforfølgelse mod de Anklagede, tilhører et følgende Tidsrumms Historie; men især blev det ulykkeligt for

1) See Beretning om Staffeldts Forhold o. s. v. af Morgenstjerne.

den gamle Staffeldt, der formedelt samme omsider lagdes i Graven 1).

Alle disse urolige Bevægelser og tumultuariske Optrin, som viiste sig blandt den mindre tænkende, mindre oplyste og mindre dannede, eller dog mindre fordomsfrie Deel af Nationen, denne strenge Fremgangsmaade fra deres Side, som stode

-
- 1) Staffeldt synes meer at være falden som et Offer for en politisk Mening end for en virkelig Forbrydelse. Han havde ingen Deel i den udfæstede Forsvarsplan. Denne havde Prinds Christian længe før Krigens Udbrud betroet en Officer, som dengang havde hans ubetingede Tillid. Staffeldt havde lidet eller ingen Afgang til Kongens Raad under Krigen, og modtog efter at denne var udbrudt flere Beviser paa Kongens Tilfidsfættelse og Mistillid. Han var saaledes kun at betragte som Divisionschef, der havde at udføre de Ordres, der udgik fra Hovedkvarteret, og disse vare mestendeels af den Art, at de lammede Krigens Virksomhed. De øvrige Divisionschefer vare aldeles uafhængige af Staffeldt, meddeelte ham ikke deres Stilling og opererede ikke efter Aftale med ham. Han felte sig krænket ved denne sin Konges Tilfidsfættelse og Mistillid, og hans Hænder vare bundne ved Kommandoens Søndersplittelse. Ingen Under altsaa, at Staffeldt ikke fremtraadte i denne Krig med samme Eyst og Krigersynd, som i den første Krig, hvilken han seierbefrandset førte under en Overgeneral, til hvilken han stod i et gienfærdigt Tillidsforhold. Derhos forudsaa hans skarpe Krigerøie let Krigens Udfald, og han udlod sig stundom derom maaskee altfor frimodig. — Den første Domstol, Overkrigskommissionen, frikjendte Staffeldt; det høieste Tribunal dømte ham fra Liv og Gre. Hans Konges Benaadning reddede ikke hans Liv; thi han sank i Graven af Græmmelse og Sorg, idet Udbringens Livstøf fortæredes under Sjælens Dvaler. Men om han end fældedes af den dømmende Retsfærdighed i sidste Instans, langt ophøiet over Uindviedes og Uædres Dom, maa det være tilladt at befri hans Minde fra Forræderiets Stempel. Den Overbeviisning kunde aldrig berøves Staffeldts Benner og upartiske Jagttagere af hans hele Færd, at han var moralsk uskyldig, om han end juridisk maatte fældes.

paa Selskabets høiere Trin og styrede dets Anliggender, vare tildeels et Føster af den Græmmelse, som et skuffet Haab maatte opvække hos Selvstændighedens Forsvarere, og af den Overbeviisning, at denne Kamp under en tro Opfyldelse af alle Bedkommendes Pligter vilde have faaet et heldigere Udfald; men den Befaling, som gik ud fra Statsraadet om en streng Underfølgelse af enkelte Krigeres Forhold, maa ansees som en hæderlig Omsorg for at redde Nationalkæren, og et klogt Hensyn til en fast almindelig Fordring af Folkestemmen. I Hovedsagen var visse Nationalkæren ikke krænkede i den sidste Krig, men over enkelte Krigsbegivenheder hvilede beffjæmmende Rygter, og Straf maatte gaae over dem, som havde foranlediget det mindre hæderlige Udfald.

Den svenske Regjering forholdt sig mestendeels rolig og neutral under denne indvortes Gjæring i Norge, og viiste et Maadehold, som endog kunde synes at styrke disse Bevægelseres uforstyrrede Fremgang, men havde sin Grund i Europas forandrede politiske Forhold. Sveriges Kronprinds, hvis vise og heldige Politik under denne sidste europæiske Krig vi have haft Leilighed til at fremhæve, indsaa dette, og valgte derefter Forholdsregler, som iøvrigt saa meget stemmede overeens med hans liberale og ædle Sind. Overalt viiste han sig ved sin Indtrædelse i Norge mere som Ven end som Fiende. Gjorde endog de Banstraaler, som han havde udslynget mod Norges valgte Konge og Selvstændighedens Tilhængere, ikke sin Virkning, og opirrede endog tildeels Folkets Gemytter, saa havde de Skridt, som han umiddelbart foretog sig ved at betrede norsk Grund, en mildere og klogere Retning. Han forlovede alle Fanger, som han havde gjort i Frederikstad og paa Balpladsen, under den venligste Behandling, og forlangte kun, at

de ikke skulde bære Baaben mod ham. Han behandlede de Egne, som berørtes af hans Krigerstærker, med den største Skaansomhed, og lod dem det mindste muligt føle Krigens Byrder. Han paalagde ingen Krigsstyr, men betalte med rede Penge, hvad der af Landets Indbyggere leveredes hans Armeer. Ved sit venlige Væsen, sin humane og fordringsfrie Modtagelse tiltrak han sig alle dem, som nærmede sig ham. Aldrig har nogen Fyrste havt det meer i sin Magt at forjage al Frygt og Evang hos dem, som havde Noget at foredrage for ham i hans Kabinet. Det var ikke Fyrsten men Privatmanden, der underholdt sig med sine Lige uden Spor af nogen besværlig Etikette, og Enhver, som forlod ham, troede at have opnaaet hvad han ønskede. Saaledes vare deres Følelser, der under Baabens tilstanden og efter Kongevalget i Stortinget indlodes i hans Audience-Gemak, og denne venlige Tone er aldrig veget derfra under hans hyppige Ophold i Norge ¹⁾.

1) En Audience hos Carl Johan i hans norske Kabinet havde visse-
ligen et i Fyrste-Kabinetter usædvanligt Præg. Hans særegne
Værelse med Hovedet, ledsaget med et venligt Haandtryk og det
franske „Adieu“ ved Indtrædelsen, hans fuldkomne Tilfredsættelse
af sin ophøjede Stilling under Samtalen, den særegne Færdighed,
hvormed han lettede dem, der vare mindre øvede i det Sprog,
som han alene forstod, Gynen til at udtrykke sig, hans fromme
Betsignelse „que Dieu Vous benisse“ ved Afskeden, maa gjøre
Erindringer om disse Audiencer levende, dyrebare og uudslettelig.
Det kunde vistnok hændes, naar i Samtalens Løb Gjensande kom
paa Bane, der frembragte hos ham ubehagelige Erindringer, eller
Noget fremsættedes, som mindre takkedes ham, at hans Miner og
Udtryk fik Præg af en lidenskabelig Hefstighed, der for et Dieblis
angstede hans Tilhørere; men aldrig var Overgangen fra den li-
denskabelige Hefstighed til den venligste Tale og det blideste Væsen
større, end i disse private Audiencer. Forfatteren har stundom
været i det Tilfælde, at han maatte for sin Konge begære fædre-

Dette Maadehold i den svenske Regjerings Fremgangsmaade, understøttet af Kronprindsens personlige Humanitet, formedelst hvilken han skædede Alt, hvad der kunde være Nationen ubehageligt, og beslittede sig paa hvad der kunde tækkes den, forbundet med en fuldkommen Forglemmelse af alle forbigangne Udbrud af Had mod Forbindelsen med Sverige, styrkede deres Mod, der nu stode sørgende ved den absolute Selvstændigheds

landste Anliggender, om hvilke Fyrsten havde dannet sig Begreber, der i Forfatterens Tanker ikke svarede til de sande Forhold, og beskrive Landets Stilling med andre Farver end den fra andre Sider var bleven ham afmalet. — Saaledes troede Forfatteren i Slotsbogen, som Formand for den i denne Henseende nedsatte Committee, at burde gjøre Kongen opmærksom paa, at den lagte Plan til Slotsbygningen, stridende mod en foregaaende Storthingsbeslutning, var for stor for Landets Kræfter, og forudsagde at den ikke vilde gaae igjennem i Storthinget, hvis Begreber herom Forfatteren kjendte. Hans Bemærkninger, endskjønt fremsatte med undersøgtlig Vrefrygt, frembragte Misnoie og heftige Udbrud hos Fyrsten; men da han mærkede, at dette gjorde Indtryk paa hans Tilhører, gik han strax over i en venlig Tone. „Vær rolig, sagde han, Jeg har min Mening, De har Deres, Enhver yttre sin, og vi ere derfor lige gode Venner.“ Og Forfatteren sporede i Sandhed aldrig en Forandring i hans venlige Færd, eller Formindskelse af hans kongelige Gunst, om han end frimodigen havde udtalt sin Mening om vanskelige Anliggender. Det norske Folk har gjennem sine Repræsentanter ofte havt delikate Materier at afhandle med sin Konge; det har, under en med Constitutionens Aand overensstemmende hellig Vrefrygt for Kongens Majestæt, i Virkeligheden modsat sig Forslag, paa hvilke han lagde megen Vægt, og fattet Beslutninger, der mindre tækkedes ham; men denne Modstand har ikke forstyrret det hjærligste Forhold mellem Konge og Folk, som i en vorende Grad varede til den sidste Skilsmisse. Han tog det norske Folks Kjærlighed ubeelt med sig i Graven.

Grab, og satte dem istand til, ligesom i et Efterspil at fortsætte deres Bestræbelser for at havde Fædrelandets Vre, og give det sin tilbørlige Vægt og uafhængige Stilling i det nye Forbund. Længe efterat dette var indgaaet, var hiint Selvstændighedsparti endnu høittalende, og dets vigtigste Medlemmer stode opreiste mod sine Modstandere, uagtet Ideernes Seier egentligen var paa disses Side. Enkelte af det saakaldte svenske Parties Tilhængere opløstede vel sin Stemme strax efter Foreningen, og fremhævede i forskjellige Brochurer deels de Ulykker, som den forrige Forening skulde have bragt over Norge, deels Fordelen af den ny, hvilken de betragtede som Historiens Billie, og som grundet paa begge Landes naturlige Forhold og politiske Stilling. Men ingen af Delene fandt Gjenklang hos den større Deel af deres Landsmænd. Kjerligheden til den gamle Statsforbindelse var ikke udryddet af alle Hjerter — den fæstede endnu dybe Rodder i Landets Indre — og til den nye var Tilliden endnu ikke befæstet. Hine Forsøg bleve modtagne med fast almindeligt Mishag, og gjendrevne med Alvor. Dette Forhold forandredes ikke da den nye Statsorganisation fandt Sted. Den svenske Regjering sammensatte sit norske Raad mestendeels af Mænd, som havde været Foreningens ivrigste Modstandere. Grev Wedel var den eneste af det saakaldte svenske Parti, som optoges i det norske Statsraad. De fleste af dette Parties Tilhængere trak sig efter Foreningen stiltiende tilbage i sin forrige Stilling. Vi ere langt fra — og derpaa er ofte henpeget — at antage denne Tingenes Stilling skadelig for Fædrelandet. Formedelsst denne kunde hine Mænd Skridt for Skridt iagttage Nationens Tarv med Hensyn til Foreningens Betingelser, og ligesom aftvinge de svenske Un-

derhandlere en Eftergivenhed, der meer syntes at passe sig paa den Overbundne, end paa Seierherren.

Femtende Capitel.

Da Vaabenstilstanden var sluttet, begyndte Næringsvirksomheden sin afbrudte Gang, men den kunde ikke igjen bringes i sin forrige fordeelagtige Stilling. Et heelt Aars Uvirkomhed havde lammet Kraften til at gjøre store Handelsforetagender, og Omstændighederne havde uheldigen forandret sig. Neppe vil man kunne erindre et saa næringsløst Tidsrum i vor Handelshistorie, som det, der ligger indenfor Selvstændighedsperiodens Grændser. Kun Aaret 1808 kan maaskee dermed sammenlignes. Engelske og svenske Orlogsmænd blokerede Norges Kyster og hindrede Tilførsel af Korn, og der kunde ingen Udfibning af Landets Produkter finde Sted. Da denne nu igjen efter Vaabenstilstandens Afslutning begyndte, fandt de afflibede Produkter ikke saa villig Afsetning som tilforn. England havde lagt alvorlig Haand paa de Foranstaltninger, der besvarede Indførselen af østersøisf og nordisf Trælast, og lettede den for de engelsk-amerikanske Besiddelser. De norske Huse havde saaledes den største Banskelighed ved at reise de Penge, som behøvedes for at dække Kjøbet af de til Vinterens Behov fornødne Fødemidler, og Pengevæsenets Afsondring i begge Riger, idet de begge paa forskjellige Veie søgte at bringe Orden i dets Forvirring, lagde store Hindringer iveien for Handelssamkvemmet imellem dem. Den store Mangel, som herskede i Landet saavel paa Fødemidler som paa Penge, og de under Handelsstandsningen opdyngede Varebeholdninger gjorde ogsaa, at der strax ved

Fartens fornyede Nabning skede store Udfibninger til alle Kanter, hvorved de udenlandske Markeder overlæsfedes, de udfibede Varers Priser faldt, og der var mindre Forslag i de gjorte Nemisser. Denne Nød forøgedes ved idelige Manebreve fra Nordmændenes Kommissjonairer og Kreditorer i Danmark. Diskontoen i Kjøbenhavn steeg i dette Aar til en betydelig Høide, og det var ikke sjeldent, at Nordmændenes Kommissjonairer beregnede sig under Navn af Diskonto 24 pCt. Rente af forstude Kapitaler. Norges Gjæld til Danmark tiltog under disse Omstændigheder i en frygtelig Grad. Formedelt den standsede Handelsvirksomhed under Krigen havde faa Handelshuse det i sin Magt at dække ved tilbørlige Nemisser Beløbet af det Korn, som de i Vaarens og Sommerens Løb behøvede for at standse Mangelen i deres respektive Kredse, eller at gjøre Afdrag paa gammel Gjæld. Der var i Danmark en almindelig, af Interesse for Sagen selv oprunden, Attraa efter at understøtte Norges Bestræbelser for at forsvare sin Selvstændighed, og da Handelen i Danmark ogsaa mestendeels standsede under den sidste politiske Katastrophe, saa var Kornets Afgang derhen de danske Kornhandlere høist velkommen. I denne Sommer fordybede Norges Handlende sig saaledes i en Gjæld til danske Kommissjonairer og Kornsælgere, som siden i Tidens Løb blev høist trykkende, da Forholdene mellem Kreditor og Debitor under Pengeværldernes Fluktuationer fik en Retning, som var modsat den, der under Krigen havde fundet Sted. Formedelt Danmarks vakkende politiske Forhold og Krigens Byrder steeg Varernes nominelle Priis under Selvstændighedsperioden til en Høide, som den endog under den værste Periode af Krigen med England ikke havde naaet. Vedvarende flette Handelskonjunkturer for Norge i de første Aar efter Skilsmisfen forbedrede

ikke Norges Stilling, medens Pengevæsenet i Danmark strar efter Krigen undergik en mærkelig Forbedring, deels formedelst en fordeelagtig Ufgang af dets vigtigste Uffkibningsprodukt, Korn¹⁾, deels formedelst de kunstige Midler, hvorefter Koursen gaves en tvungen Retning til **al pari**. Den Gjæld, som saaledes Nordmændene fordybede sig i til Danmark under Sommeren 1814, blev en svær Post at afdrage, da de danske Penge i Tidens Lob toge en fremskyndet Flugt mod **al pari**, og flere Huse bukkede under for denne Byrde. — Disse trykkende Handelsomstændigheder kastede en mørk Skygge over Norges politiske Stilling i de første Aar efter Skilsmissen fra Danmark; thi Stats- og Handelsforhold sammenblandes ofte, og Regjeringerne prises eller dadles for sine Foranstaltninger efter den bedre eller slettere Tilstand, hvori Næringsdriften befinder sig — men det vilde være paa det urette Sted her dybere at trænge ind i denne Materie.

Sjette Capitel.

Efterat Aabensstilstanden var afsluttet, blev et overordentligt Storting sammenkaldt, som skulde aabnes den 7de Octbr. Vi have ovenfor seet, at Grundlovens Bestemmelser hindrede en tidligere Sammenkaldelse, hvormed end denne paadreves af den svenske Regjering, da den nye Forsamling maatte vælges paa en anden Maade end den Eidsvoldske var bleven valgt. Ved dette Valg viiste det sig, at Selvtændighedsideen endnu

1) Den Misvært, som indtraf i en stor Deel af Europa 1816 og 1817, rammede kun partielt Danmark.

var den herskende i Landet, da mestendeels de Mænd udklaaredes, som havde været dens ivrigste Forsvarere ¹⁾). Da det Nygte var udbredt, at nogle Fuldmagter skulde indeholde en bestemt Instrux til de udklaarede Repræsentanter, at rette disses Stemmegivning i Anledning af Sveriges og Norges Forening efter den vælgende Kommunes Forskrift, var der i Bladet „Tiden“ indført et Raisonnement om det Upassende i et saadant Forhold, idet den valgte Repræsentant efter Sagens Natur, og i Medhold af Grundlovens Udtryk, kun havde at følge sin Overbeviisning og votere derefter. Ikke destomindre fandt dette Sted ved en enkelt Fuldmagt, idet Bølgernes næsten eenstemmige Villie lod mod en Forening med Sverige. Men denne Protest havde ingen Indflydelse paa Stortingets Beslutning, og blev, da denne blev tagen, given saa, at Repræsentanternes sande Mening noksom lagdes for Dagen ²⁾).

Christian Frederik opholdt sig under Vaabenstilstanden, som ovenfor bemærket, udenfor Christiania paa Ladegaardsøen,

- 1) Forsfatteren udvalgte denne Gang ikke til Repræsentant, fordi En af hans Venner i Valgforsamlingen, der havde stor Indflydelse, frygtede for, at hans bekjendte Tvivl om Selvstændighedsværkets Mulighed skulde paaføre ham Uleilighed.
- 2) Det var Repræsentanterne fra Bergen, til hvilke en Repræsentant fra Bergens Stift sluttede sig, som troede sig bundne ved deres Kommunes yttrede Villie, men endssjunt disse Mænd senere hen maaskee fik en anden Anskuelse om Nødvendigheden af at hyle deres Votum efter vedkommende Valgmænds Villie, var der vistnok paa den Tid meget, som talede for den Fremgangsmaade de valgte, ligesom flige Indskrænkninger i Fuldmagten, og især bestemte Løfter fra de Valgtes Side at hylde visse Meninger i særlige vigtige offentlige Anliggender, ikke ere sjældne i England, med hvis Constitution Nogle af hine Mænd vare meest fortrolige. Førre de forlode Bergen indtraf imidlertid Omstændigheder, som roffede deres politiske Tro.

og afholdt sig fra al Deeltagelse i Regjeringen. Imidlertid nærmedes endnu i Sverige Frygt for, at Kongens Nærværelse i Norge skulde have en skadelig Indflydelse paa det sammenskaldte Storthings Beslutninger, og ved en ny Mission søgte Sveriges Regjering at styrke Thronaffigelsen, og fremskynde Christian Frederiks Afreise. Saaledes indfandt sig Grev Platen, denne ivrige Befordrer af Foreningen, før Storthingets Aabning, i Christiaua, uden Tvivl i den Hovedhensigt at fremskynde Kongens Afreise, men derefter indtraadte han iblandt de svenske Kommissairer, der underhandlede med Storthinget. Faa Dage efter Platens Ankomst indfandt sig iligemaade en engelsk Rutterbrig i Christianiafjorden, og tilbød Christian Frederik sin Tjeneste til Overfarten til Danmark. Men Kongen afflog Tilbudet, da han vilde benytte et dansk Orlogsfartoi til Befordring. Han vilde overalt ikke forlade Landet førend han høitideligen havde nedlagt i Folkerepræsentanternes Hænder det Scepter, som Folkets Stemme havde overdraget ham.

I den Mellemtid, som forløb mellem Vaabensstilstandens Afslutning og Storthingets Aabning havde det norske Statsraad flere tildeels vanskelige Gjenstande at afhandle med den svenske Kommissair, Generalmajor Bjørnstjerna, idet begge Parter vare vaagne paa deres Post for at paasee Vaabensstilstandens Vilkaar overholdte. Statsraadet søgte især at paaskynde de Foranstaltninger fra svensk Side, som kunde foranledige Blokaden ophævet, Kornfarten og Udsfibningen frigjort, og Løftet om at bortfjerne den større Deel af den svenske Krigsmagt til Lands og Vands fra Norges Grændser bragt i Opfyldelse. Den svenske Regjering gik Statsraadet i første Henseende i Møde med den meest forekommende Velwillie, og denne Sag kom saaledes meget snart i Orden. Den svenske Flaade forlode

snart Norges Kyster, men med den svenske Landmagts Udmarfch af Riget gif det derimod langfommere end Statsraadet troede Vaabenstilstandens Vilkaar medførte; men Kronprindsen af Sveriges alvorlige Foranstaltninger tilfredsstillede dog ogsaa i denne Henseende omsider Statsraadet. — Det lod som Bjørnstjerna havde Betænkkeligheder ved at møde i Christiania, for der at sætte sig i umiddelbar Forbindelse med Statsraadet, og de forhen berørte, i sig selv lidet betydende, Folkeopløb vare formodentligen Skyld deri, men Statsraadet beroligede ham aldeles i denne Henseende, og han drog ind i Hovedstaden uden senere at lide nogensomhelst Molest. Derhos ankede han i flere Skrivelser til Statsraadet over, deels at Opøsningen af den norske Armee ikke skede efter Vaabenstilstandens Medfør, deels at Tropesamlinger fandt Sted, som streed mod denne, og endelig over at enkelte Chefer — blandt hvilke nævnedes Oberstlieutenant Krebs — opvægede Almuen til at modsætte sig Foreningen med Sverige, og overhovedet til et uvenligt Sindelag mod de Svenske. Men Statsraadet overbeviste ham om, at det lod sig det være magtpaaliggende at opfylde Vaabenstilstandens Betingelser, og beviste med Krebs's egen Forklaring, at Bjørnstjerna var ført bag Lyset, og at den gjorde Beskyldning mod Krebs var ugrundet. Derhos raadede Statsraadet Bod paa nogle ubetydelige Misligheder, der stridende mod Vaabenstilstanden vare indtrufne. Overalt jævnedes disse Vanskeligheder paa det venstabeligste formedelt Statsraadets uroffelige Fasthed i sin Fremfærd, og dets Omsorg for at beskytte den Værdighed, som var det betroet, og formedelt de svenske Kommissairs Humanitet og Ønske om venligen at afgjøre enhver opkommen Tvist. — Kronprindsen vedblev fremdeles at bidrage Alt til en venlig Opgjørelse, og i den Anledning afsendtes Oberste Hegerman, der opholdt

fig i det svenske Hovedquarteer for at ordne det Fornødne med Hensyn til Vaabenstilstanden, til Christiania for at tolke Statsraadet det venskabelige Sindelag, som Kronprindsen nærrede for den norske Nation og dens nærværende Regjering.

Under 27de August blev det allerede Statsraadet tilkjendegivet, at General-Feltmarskalk Grev Essen var udnævnt til Generalgouverneur i Norge; men Statsraadet tog endnu ingen Notice af dette Valg, der ei kunde erkjendes gyldigt, saalænge Foreningen ei endnu var iværksat. Den 2den Septbr. indsendt sig i lignende Anledning Generallieutenant Boye, Statssekretair Wirsén og Generalmajor Bjørnsfjerna, og overleverede det norske Statsraad den svenske Kronprinds's til dem udstedte Fuldmagt til at handle med det norske Statsraad om Gjenstande, vedkommende den fra svensk Side attraaede Forening mellem begge Riger. Dernæst foredrog disse Herrer mundtlig i Statsraadet Hs. M. K. af Sveriges Dnske, „at Statsraadet vilde spysselfætte sig med at udarbejde de Forandringer i Norges nuværende Constitution, som maatte ansees nødvendige for den af Allerhøiøstamme intenderede Forening.“ Men Statsraadet svarede dertil, „at da det ikke kunde erkjende Foreningen mellem begge Riger som afgjort, hvilket er en Sag, der ene kan bestemmes af det sammenkaldte Storthing, saa kunde det heller ikke afgive sig med at gjøre Forslag til Basis for en saadan Forening.“ Ligeledes afflog Statsraadet at gjøre nogensomhelst Foranstaltning til Betjendtgjørelse af det Passerede, eller til Storthingsvalg i de Distrikter, som vare besatte af de Svenske, da en svensk Gouverneur der var ansat, og det tilkom det nu sammenkaldte Storthing at antage eller forkaste de Repræsentanter, som for disse Distrikter bleve valgte.

Under 21de Septbr. meldte Generalmajor Bjørnstjerna i Statsraadet, at efternævnte Mænd vare udnævnte til svenske Kommissairer ved det norske Storting: Hs. Excellence Baron Rosenblad, Hoffantser Baron Wetterstedt, Statssekretair Wirsen, Statssekretair Grev Wærner og Biskop Rosenstein, med Anmodning om at der maatte gjøres Anstalt til disses Indquartering i Byen, og i den Anledning tilkjendegav Statsraadet Generalmajoren, at det gjennem Politimesteren vilde foranstalte det Fornødne. Derhos anmodede Bjørnstjerna om, at Kundgjørelsen fra Kongen af Sverige af 30te August, hvori de Løfter, som af Kronprindsen af Sverige vare givne den norske Nation, end videre bekræftes, maatte vorde offentlig bekjendtgjorte. Dertil svarede Statsraadet, at det for sit Vedkommende Intet havde imod, at Kundgjørelsen indrykkes i Christiania Intelligentsfeddel, naar Generalen derom selv vilde henvende sig til Bladets Udgiver.

Syttende Capitel.

De til at møde ved det overordentlige Storting udnævnte Repræsentanter mødte den 7de Octbr. Kl. 9 Formiddag i den Forsamlingsaal, hvor Stortinget siden stedse er bleven holdt, nemlig i den lærde Skoles Bygning i Christiania. Fra alle Norges Egne vare Repræsentanterne forsamlede, undtagen fra Nordlandene og Finmarken, som i disse første Storthingsmøder, formedelsk den lange Afstand og den korte Frist for Valgene, ikke kunde tilkaldes. Repræsentanten fra søndre Trond-

hjemt Amt, Oberstlieutenant Krabbe, mødte ikke, fordi han deri forhindredes ved nogle uventede frigerske Begivenheder i det Trondhjemske. — Repræsentanterne besluttede eenstemmigen at udvælge en midlertidig Præsident og Sekretair til at besørge det Fornødne indtil Stortinget havde constitueret sig, og Valget faldt paa Justitsraad Diriks som Præsident og Sørenskriver Christie som Sekretair, hvilke begge Mænd i samme Egenskaber havde fungeret i Rigsforsamlingen paa Gidsvold. Derefter blev nedsat en Committee, bestaaende af 9 Medlemmer, som skulde gennemgaae samtlige Repræsentanters Fuldmagter og meddele Stortinget sin Betænkning om disses Lovlighed. Denne Forretning skreed denne Gang hurtig fra Haanden, endskjønt der var flere Tvivlsmaal opkastede om enkelte Repræsentanters Ret til at tage Sæde i Forsamlingen. Men Stortinget begyndte strax med den Liberalitet i Fortolkningen af deslige tvivlsomme Spørgsmaal, som siden bestandigen er fulgt, da Afvisning kun i enkelte Tilfælde, naar Afgang til at møde i Stortinget ikke kunde bringes i Harmoni med Grundlovens klare Forskrifter, har fundet Sted. Saaledes gaves endog Repræsentanterne fra Smaalehnene, hvilket Distrikt mestendeels var besat af svenske Tropper, og hvoraf endog enkelt Repræsentant — Provst Hount — havde havt svensk Vende som Fredsunderhandler at udføre i det norske Hovedkvarter, Afgang til Storthingsalen, efterat begge Repræsentanterne fra dette Amt havde erklæret, at de ingen Sed havde aflagt til den svenske Regjering. Derimod afviistes Repræsentanten fra Frederikshald, fordi det oplystes, at han tilligemed denne Byes Indbyggere havde aflagt Troskabsed til Sveriges Konge. Han verraabte sig forgjæves paa, at denne Sed var ham af-

tvungen, og at han ansaa sig løst fra denne Sed ved den under 14de August affsluttede Konvention.

Efterat den interimistiske Præsident og Sekretair vare blevne valgte til virkelig fungerende, besluttedes eenstemmigen, at disse Embedsmænd skulde paa Stortingets Begne ufortøvet tilkjendegive Statsraadet, at Stortinget havde constitueret sig, med det tilføiede Ønske, at det maatte blive aabnet den følgende Dags Formiddag. Da Kongen ingen umiddelbar Deel mere tog i Regjeringsforretningerne, i hvilken Henseende han havde givet forbindende Løfter til Sveriges Kronprinds, saa maatte Stortingets Aabning skee igjennem Statsraadet, i hvis Hænder Regjeringen var nedlagt. I den Anledning indløb en Skrivelse fra Kongen af 8de Octbr. til Stortingets Præsident, hvori han forlangte, at en Deputation skulde sendes til ham, eftersom hans Sundhedstilstand ei tillod ham at møde personligen i Thinget. Skrivelsen lød saaledes:

„Da Vor svækkede Sundhedstilstand ikke tillader Os, saaledes som Vi ønskede, personligen at aabne Stortinget, som efter Os givne Meddelelse nu har constitueret sig, saa anmode Vi Norges Riges Storting ved denne Vor Skrivelse til Dig, som Vor interimistiske Præsident, at udvælge en Deputation, som kunde møde Os paa Ladegaardsøen Mandag Formiddag næstkommende, for af Os at meddeles Underretning om de Gjenstande, paa hvilke Vi ønske at henlede det saaledes aabnede Storthings Opmærksomhed.

Ladegaardsøen den 8de Octbr. 1814.

Christian Frederik.”

Kongen havde vel saaledes erklæret Stortinget aabnet, men dette fandt sig ikke besøiet til at betragte denne Kongens korte Skrivelse som en høitidelig Aabningsakt, men besluttede eenstemmigen at foranledige Stortingets Aabning paa en høitideligere Maade. Med 69 Stemmer mod 7 bestemtes, at Stortinget skulde bevirke sin Aabning ved en Deputation til Statsraadet. Til Medlemmer af denne udnævnte Præsidenten 4 Repræsentanter af ethvert Stift, der strax begav sig til Statsraadet, og begjærede Stortinget aabnet paa den i Grundloven 74de § foreskrevne Maade. Statsraadet svarede, at dets Medlemmer inden en halv Time vilde indfinde sig i Stortinget for paa Kongens Begne overensstemmende med Grundloven at aabne det. Statsraaderne Rosenkrantz, Sommerhjelm, Collett og Wall mødte til den bestemte Tid, men uden det store Følge af Autoriteter og Embedsmænd, som senere hen ledsagede Regjeringens Medlemmer ved Stortingets Aabning, og uden den militaire Pomp, som derved siden stedse brugtes. Kammerherre Rosenkrantz, som den ældste og første Statsraad, fremstod paa Kongens Begne, og aabnede Stortinget ved en Tale, som han erklærede at have modtaget af Hs. Majestæt med Ordre paa Stortinget at oplæse samme:

Talen lød saaledes:

„Nordmænd! Henved 5 Maaneder ere henrundne siden jeg i Eders Samfund modtog den Krone, Eders Tillid skjænkede mig, og som jeg, haabende paa Guds Bistand i vor retfærdige Sag troede at kunne bære til Eders Held: det eneste Formaal for mine Bestræbelser.

„Dengang omhylledes Fremtiden af en Taage, som de ny-ligen indtrufne politiske Begivenheder endnu ikke havde letter. Ubist var det om Europas mægtige Stater fremdeles vilde enes

om at undertvinge et Folk, der kun fordrede samme Ret-
 tigheder og den Frihed, de med saa megen Opoffrelse havde tilfjæm-
 pet andre Folkfærd, og, skjønt man ikke kunde nægte sig selv,
 at Norge, hvis det stede sig i Kamp med disse, eller blot i vedvarende
 Uvenskab med England, ikke vilde kunne udføre sit begyndte
 store Værk, var der dog indtil den Stund ingen grundet An-
 ledning til at mistvivle om et muligt heldigt Udfald, heller ei
 for mig til ved yttrede Betænkeligheder at udbrede Mismod
 blandt Folket.

„Uden Bægning modtog jeg en Krone, hvis Byrder jeg
 ingenlunde oversaa. Betyrningen for Norges Fremtids Held,
 hvilket jeg endnu kun ufuldkomment formaade at berede, var
 den tungeste blandt disse, og kunde ene lettes ved Bevidstheden:
 steds at ville det Gode, og derved at fortjene Folkets Kjær-
 lighed.

„Om end Skjebnens Bud og mangehaande Uheld sønder-
 bryde mit Haab, saa skal denne Bevidsthed beroligende følge
 mig, og de Nætskafnes venlige Grindring være min Trøst.

„Snart udviklede sig de europæiske Magters Sindelag mod
 Norge. De med deres hertil ankomne Gesandter verlede No-
 ter, som ere bekendtgjorte og skulle forelægges Storthinget, vise
 Hines bestemte Villie at see Norge forenet Sverige, samt hvor-
 vidt jeg tillod mig at give efter for deres Forestillinger, for
 om muligt at forekomme den ulige Kamp, hvormed Norge
 trueedes. Den Betyrning, at det norske Folk maaskee af Hen-
 givenesshed for mig skulde udsættes for større Byrder og Plager,
 end uundgaaelig nødvendigt var, saafremt Storthinget efter
 moden Overveielse af Rigets Tilstand vilde give Gesandternes
 Forestillinger Gehør, gjorde det Dnsste levende hos mig at see
 et Storthing forsamlet, der kunde drøfte disse vigtige Anlig-

gender, og for hvilket jeg kunde nedlægge min oprigtige Erklæring, at jeg er villig til at opoffre min personlige Stilling for at afværge Rigets Odelæggelse. Men Vilkaarene, under hvilke min Hensigt med en forlangt Vaabenstilstand ene kunde opnaaes, vare, efter Gesandternes seneste Erklæring, tvende Fæstningers Obergivelse til svenske Tropper, og fra min Side en ubetinget Frasigelse af Kronen.

„At indvilge dette unødthungen kunde jeg ei forsvare for Folket og for min Samvittighed; thi det krænkede Grundloven. Krigen blev uundgaaelig, dens Hændelser ere bekjendte, og ere Gjenstanden for en Undersøgelse, hvis Resultater skulle være Nationen forelagte.

„Enhver, der upartist vil veie Fiendens Stridskræfter med vore, vil indsee, at den norske Armee snart nødvendig maatte indskrænkes til Forsvarskrigen, og med Forraad paa faa Uger blev dens Stilling dobbelt afhængig af Fiendens Forretagender. Det stod i hans Magt, enten at lade os uangrebne, da maatte Armeen omsider have opløst sig af sig selv, eller og med Overmagt forcere Glommen norden for Christiania, og tillige ved landsatte Tropper at affkjære os fra vore Magasiner. Omgaaet havde Armeen da maattet bane sig en Vej til Fjeldene, men største Delen af den vilde uundgaaelig være bleven opoffret.

„Kyndige Krigere ville ikke kunne nægte, at jo denne Stilling bød, ikke letfindigen at afslaae de Tilbud om Vaabenstilstand, som gjordes; denne var for Diebliffet Armeens Redning, og som saadan maa den i sig selv haarde Betingelse betragtes. Den har standset Krigens Ulykker, den har bidraget til at hjerpe Høstens rige Afgrøde, den har aabnet vore Havne for Handel og Tilførsel, den har gjort det muligt for mig at sammenkalde et Storting, paadet Rigets Tilstand modent kan drøftes.

„Hvilket Gønne kan tænkes vigtigere for Fædrelandsvennen, for den gode Landsfader, der stedse bør stræbe at afværge de Plager, som true, og afhjælpe de Mangler og Gjenvordigheder, som hvile over Land og Folk?

„Norges Tilstand altsaa kunne vi desværre ei nægte os at være et efter 7 Aars Krigsanspændelser, ved næsten uafbrudt Savn af Udfibning og Tilførsel svækket Riges, hvis Hjælpeskilder til Indbyggernes Underholdning, til Næringsveienes Drift og til Armeens Forsyning herved maa besværliggøres, om ei aldeles standse. Med utrolige Anstrængelser ere de Forraad, som endnu have, tilveiebragte. Landet er i Aar vel signet med en ypperlig Høst, og længere end sædvanligt vil Mangelen derved afværges; men sikkert Haab til blidere Udsigter i Fremtiden giver dette ei, saalænge alle Tilførselskilder ere stoppede, og saalænge vore ved den dansknoerske Stats forvirrede Pengevæsen dybt sunkne Papiirpenge ei kunne tjene til Betalingsmiddel udenlands.

„Rigsforsamlingen paa Eidsvold udsatte Dyprettelsen af en Bank¹⁾, og den berammede Paaneindretning, som dermed skulde staae i Forbindelse, kunde ei heller forinden næste Storthing bringes i Virksomhed. Saaledes seer Staten sig berøvet alle Midler til Betaling af en stor Deel af de indførte Fødemidler, samt til at anskaffe flere Forraad; alle Statens Udgifter have hidtil maattet bestrides ved de af Rigsforsamlingen bevilgede 14 Millioner Abd. N. B., men, hvis Krigen vedvarer, vil næste Storthing være nødt til at forøge Statsgjælden; thi Indtægten

1) Rigsforsamlingen havde en Constitution at grundlægge. Forslag til Dyprettelsen af en Bank maatte stee paa et senere sammenkaldt ordentligt eller overordentligt Storthing.

af Tolden, eller Skatter af de forarmede Indvaanere er ei at regne paa. Et udenlandsk Laan kunde have afbødt megen Forlegenhed, og samme burde vist have været Gjenstanden for Storthingets Opmærksomhed; men saalænge de udvortes Forhold vedblive at være os imod, er saadant ei at opnaae.

„Nogen direkte eller indirekte Bistand af de større europæiske Magter var — hvo nægter sig det? — nødvendig til Norges Redning, og jeg byggede mit Haab paa Forventningen herom. Men deres bestemte Erklæringer tilintetgjorde alt Haab; dog mod alle Forestillinger viiste det engelske Ministerium Rigsforsamlingens Afsendte ¹⁾ tilbage, og dets Blokadesystem skjærpedes, ja udvidedes til Bergens og Trondhjems Stifter. Saaledes berøvet alt Haab om Understøttelse og Tilførsel, med dette Billede af Rigets Tilstand for Die, burde jeg, det forekom mig at være en fuldkommen Pligt, selv ikke nægte mig at bringe Fædrelandets Frelse det højeste Offer, noget Menneske formaaer at frembære: Offeret af sin Lykke, sin Tilfredshed. At jeg skulde i Folkets Hænder nedlægge den udøvende Magt, som jeg af Folket havde modtaget, blev fordret som en ufravigelig Betingelse for Vaabenstilstanden.

„Havde jeg, ledet af Uergjærrighed, blot villet forsvare min Krone til det Yderste, da havde jeg fortsat Kampen, mindre bekymret for Norges Skjebne, hvis det, efterat dets Kræfter vare udtømte, blev afhængigt af Seierherrens Vilkaar; jeg havde maattet opoffre Folket for min Skyld, uvis om, ved de mægtige Staters Mellemkomst omsider at see Striden endt til Nor-

1) Det var Christian Frederik selv, som afsendte denne Deputation, der var sammensat af hans Raad og enkelte Medlemmer af Rigsforsamlingen. Denne havde hverken med Sagen selv eller med Udnævnelsen noget at gjøre.

ges Fordeel; thi skulde dette Nige længe friste den Skjebne, at stride med egne Kræfter uden fremmed Bistand, da var dets Undergang lige vis.

„Ved at ende Kampen førend man var aldeles overvunden, ved at hyde Haanden til Forlig, da den svenske Regjering antog Grundloven af 17de Mai som Basis for Foreningen, hvis Storchtinget fandtes villig til samme, ved endeligen, saaledes som Nødvendigheden bød det, at forbinde mig til at nedlægge den udøvende Magt, opnaaedes, og kunde ene opnaaes det, som Mennefskelighed og min Omhu for Folket gjorde mig saa ensfkeligt: Landets Nedning for Ndelæggelse. Jeg vilde ifkun bære Norges Krone til Folkets Held.

„Saasnart jeg indfaa, at jeg med den redeligste Willie, uagtet al Anspændelse af mennefskelige Gvner, formedelst vor egen Tilstand og faa Forsvarsmidler, og formedelst vore Forhold til fremmede Magter, ikke kunde føre det begyndte store Værk igjennem, saasnart jeg troede, at Folkets Lidelser for min Skyld forøgedes, da skyldte jeg Nationen at fremstille Billedet af Nigets Tilstand for dens Dine, og ikke, for at haandthæve min Stilling i Staten, at berede dens Vanheld i høiere Grad end Skjebnen uftravilligen synes at have bestemt. De Saar, som Syvaarskrigen har forvoldt, trænge til Lægedom, og ved Fredens Velsignelse ville de lykkeligere Dage, som jeg desværre! ikke formaaede at berede dette Land, kunne vindes.

„Nigets Tilstand hyder at høre og overveie de Forslag til Forening, som Sveriges Konge har forbeholdt sig umiddelbart at meddele Storchtinget, og hvorved han har forpligtet sig til at fornye de Løfter, han allerede har gjort det norske Folk.

„Norges udvalgte Mænd kunne nu med modent Overlæg og uden anden Hensigt end Fædrelandets Lyk, bedømme Nogens Stilling og vælge, hvad der efter Omstændighederne kan tjene til dets Bedste.

„Fader mit Minde leve blandt Eder, Nordmænd, som en Vens, der vilde Eders Vel, der hidtil bevarede Landet for Anarkiets Rædsler, der, nægtet al Bistand af andre Magter, fandte Midler til at føre det store Værk for Norges Uafhængighed igjennem, og som opoffrede sin Tilfredshed og personlige lykkelige Stilling iblandt Eder, for ei at see Norge ødelagt, men derimod dets constitutionelle Forfatning sikket, og derved dets Selvstændighed saavidt muligt bevaret. Jeg havde sat min Glæde og min Hæder i at lyksaliggjøre det norske Folk, nu vil jeg finde min Trøst i den Bevidsthed, at have virket hvad jeg formaaede til at lindre de Trængsler, der tungt hvile over det elskte Fædreland.“

Da Statsraadet havde forladt Stortingsalen besluttedes eenstemmigen, at en Deputation, bestaaende af 28 Medlemmer, skulde udnævnes for at begive sig den 10de Octbr. til Kongen i Anledning af hans Skrivelse til Stortinget af 8de. Til Formand for denne Deputation udnævnedes Statsraad Treschow. Den begav sig til Ladegaardsøen til bestemt Tid, og foresandt Kongen, vel ikke syg, men høist bevæget ved den Abdikationsakt, som skulde foregaae. Bevægelsen meddeelte sig den hele Forsamling, og Formanden, Treschow, var selv saa rørt, at han ikke kunde fremføre sin Tale for Kongen; men hans Sidsmand, Biskop Borch, maatte tage ham Ordet af Munden. Deputationen modtog derefter af Kongen en Erklæring, hvorved

han nedlagde Norges Krone tilligemed den udøvende Magt i Folkets Hænder. I det første Udkast frasagde Kongen sig Thronen kun for sig Selv, men ikke for sin Afkom, og da Formanden opdagede dette, søgte han en Privataudience hos Kongen, som i denne strax erklærede sig villig til at tilføie det Forlangte. Den skriftlige Deklaration blev af Kongen leveret i Rosenkrantz's Hænder, som oplæste den. Den bevægede Fyrste manglede Kraft til denne gennemgribende Akt. Den var af følgende Indhold:

„Jffun til Folkets Hæls har jeg villet bære Norges Krone. Nigets nærværende Tilstand, Europas forenede Villie mod Norge, og Følelsen af at de Midler, der lehnedes os til at forsøgte Norges Uafhængighed, ikke ere tilstrækkelige for mine redelige Hensigter, endeligen mit ved Baabensstilstandens Afslutning givne Løfte, bevæge mig til at nedlægge Norges Krone tilligemed den udøvende Magt, uden Forbeholdenhed, i Folkets Hænder for mig og min Afkom.

„Jeg løser altsaa det norske Folk fra sin Trostabsæed til mig, og hvor smerteligt det end maa være for mig at forlade et Folk, som jeg elsker, og som har givet mig saa uforglemmelige Prover paa sin Hengivenhed, saa bringer jeg dette Offer, for at bevare Niget for Odelæggelse. Betrygget ved Constitutionen, som det norske Folk selv har givet sig, vil det norske Folks Frihed og Selvstændighed ikke færdes¹⁾, men lykkeligere Dage — det gibe Gud — opnaaes ved Fredens Belsignelser.“

Denne Erklæring blev af Rosenkrantz overleveret Deputationens Formand, og Treschow bevidnede derefter paa dens

1) Dette Ord bruges her i den usædvanlige Betydning „komme i Fare“.

Begne Stortingets Erkjendtlighed for de store Prover, som Kongen havde givet det norske Folk paa sin Kjærlighed og Omsorg for Rigets Vel, hvilken Forsikkring Statsraadet blev anmodet om at frembære for Kongen paa det forsamlede Storthings Begne. Da Statsraadet opfyldte denne Anmodning modtog Kongen dette Beviis paa det norske Folks Hengivenhed med et bevæget Hjerte, og beredte sig derpaa til at forlade Norge. Til den Ende forsvæiede han sig til Frederiksværn, hvor et fra Danmark nyligen ankommet Orlogsfartøi laa særdig for at modtage ham. — Den svenske Regjerings Omsorg for at see Christian Frederiks Løfte opfyldt, at forlade Landet, fulgte ham til Afreisens sidste Stund. Ved Ankomsten til Frederiksværn bemærkedes der svenske Officerer, aabenbart i den Hensigt at see den danske Prinds forlade de norske Kyster, og derved en af de vigtigste Hindringer for Foreningen hævet.

Det tilkommer os ikke at kaste et Blik i Christian Frederiks Sjæl ved hans Skilsmisse fra Norge, men dets Histories Blade fra den Tid indeholde Beviser nok, der aabenbart lægge hans Kjærlighed til det norske Folk og hans Interesse for dets Vel for Dagen, og den har haft Begivenheder at fortælle, som vidne om hans virksomme Bidrag til at berede det en lykkelig politisk Stilling, om endog i en anden Stil end som af ham var udkastet og attraaet. Fra det første Dieblis da han, opsendt til Norge af sin kongelige Fætter for at knytte det gamle Forbund mellem Danmark og Norge, der begyndte at slappes, end fastere, steg i Land paa Norges Kyster, indtil han i Følge de vigtigste europæiske Staters egenmægtige Erstatningsystem ligesom forjoges fra dets Klipper, modtog og fortjente han i lige Grad Folkets Erkjendtlighed og kjærlige Hengivenhed. Paa hans første Eriksgata gennem Norge gaves

ham umistjendelige Beviser paa det norske Folks Hengivenhed for den gamle Kongestamme, og Glæden over at see den tilkommende Tronarving i sin Midte forhøiedes ved den unge Fyrstes elstværdige Omgjængelighed, muntre Væsen og simple Færd. Hans Levemaade i Norge var, som forhen bemærket, tarvelig og simpel, mere borgerlig end fyrstelig, og til hans Omgangskreds hørte Mænd, der udmærkede sig ligesaavel ved væsentlige som uvæsentlige Fortrin. Og i Sandhed ingen Mand, hvor høit end Skiebnen har lagt hans Livsbane i Samfundet, vil kunne finde sig vel i Norge, hvis indre Forhold bære Præg af Naturens Simpelhed, uden han søger sin Omgangskreds ligesaavel i lavere som høiere Stillinger i Staten.

— Saaledes havde Folkets Kjærlighed til Prinds Christian Frederik fæstet dybe Rødder, for den store, i Norge paa den Tid lidet bekjendte, Vending i den nordiske Politik forandrede og forrykkede Skandinaviens indbyrdes Forhold. Nu blev han i dette Dieblis en sand Belgjører for Norge; thi det lader sig ikke nægte, at hans Nærværelse der i Skilsmisssens Stund forberedte den lykkelige Forandring i Norges politiske Stilling, som vil udbrede Held til de sildigste Slægter. Kongen af Danmark befandt sig i den grusomme Nødvendighed, ikke alene at maatte forskyde en Krone, som han og hans Kongeslægt havde baaret i meer end 400 Aar; men han maatte give sit Samtykke til en paatvungen Forenings Vilkaar, der for Norge var ligesaa nedværdigende, som de trueede at forstyrre dets politiske Held i Fremtiden. Norge kastedes i Erstatnings- og Belønningsystemets Bægtsskaal som et dødt Liggendefæ, og ikke som en selvstændig Nation, der havde sin Stemme i Raadslutningen. Ingen af de i den svenske Regjerings Proklamationer til det norske Folk anførte Sophismer, ikke dens vredne Brug

af Statslærens rene Sætninger, kunde svække det norske Folks Overbeviisning om, at det mishandlede, og at dets klareste Rettigheder traadtes under Fodder. Norge var vistnok længe bleven styret af en Regjering, hvis Grundform var despotisk, men det havde i Gjærningen hverken erkjendt eller følt det despotiske Nag. — Prinds Christian tilbagekaldtes til Danmark, og Norge skulde overlades sin egen Skjebne. Men nu fremstod den høimodige Fyrste, og erklærede sig villig til at bidrage Sit til at give Norges politiske Stilling en heldigere Vending, og at dele Skjebne med det, saalænge Kampen varede. Vi have ovenfor henpeget paa den Indflydelse, som enkelte Raadgivere i Prindsens nærmeste Omgangskreds havde paa denne Beslutning, og vi ville ikke indlade os i at bedømme, hvorvidt Haabet om Gjenforeningen med Danmark stod i Baggrunden deraf. Den Beslutning, ikke at bøie sig under Kielstraktatens Ternaag, var i alle Tilfælde en Velgjerning for Norge. Et stort Ønske og et ikke mindre Haab understøttede den modige Beslutning. Udenbart gif Prindsens Plan ud paa at sætte Norges Krone paa sit Hoved, og han satte sit Haab til at de udenlandske Magter, fornemmelig England, som havde gjort Norges Frihed og Lykkelighed til en Betingelse for Foreningen, ikke vilde tillade at denne blev Norge paatvungen mod Folkets almindelige Ønske. De Vanskeligheder, som vare forbundne med at gjøre Norge til en uafhængig Stat, der selv bar alle sine Udgifter, bleve skudte tilside, og Overveieelsen derover udsat indtil Selvstændighedens Bygning var opført. — Kongevalget fandt Sted, og hvad der endog kan indvendes mod en saa dristig Beslutning under de uheldigste udbortes Omstændigheder, og hvor overilet den maatte ansees under Nationens Kraftløshed til at understøtte den svage Trone, saa havde den vistnok

en stor Indflydelse paa Norges politiske Skjebne i det sidste Resultat. Det var den høitideligste Erklæring af Nationens bestemte Villie, ikke at ville underkaste sig den Fornedrelse for Norge, som indeholdtes i Kielertraktaten, og det maatte gjøre Sverige tilbøielig til at lempe Foreningsbetingelserne meer efter Billighed og Folkeret, end efter Seierherrens vilkaarlige Behandling; thi Sverige maatte betænke sig paa en Erobringskrig, der kunde blive lige fordærlig for begge Parter. For Prinds Christian selv blev derimod Kongevalget en Spire til store Qualer og en raadløs vakkende Fremfærd. Da hans store Haab om Hjælp, eller i det mindste Neutralitet medens Selvstændighedskampen varede, fra de udenlandske Magters Side ganske tilintetgjordes, og hans Sendemænd til England i den Anledning haanligen afviiistes, indsaa han Umuligheden i at forsvare den absolute Selvstændighed, og den modtagne Krone begyndte at trykke hans Hoved. Han ansaa sig forpligtet til at træde tilside, for ei at hindre en fredelig og gjensidigen gavnlig Forening imellem Sverige og Norge, men han var bunden ved sin kongelige Sed til den norske Constitution. Hans Samvittighed, der forbød ham at foranledige en unyttig Blodsudgydelse, streed med de Pligter, han som den norske Konge skyldte sit Folk. Hans ubestemte Færd under Sommerkrigen, de modige Beslutninger, som tilbagekaldtes i næste Dieblis, naar de skulde bringes til Udførelse, de usammenhængende Yttringer i hans Noteverlinger og Proklamationer, de bange Anelser, som han ikke kunde dølge for sin Omgivelse, forklares, som forhen bemærket, langt bedre af hans ængstelige og samvittighedsfulde Omsorg for at undgaae en unyttig Blodsudgydelse, end af Modløshed og Mangel paa Feltherre-Talent, som han havde liden Leilighed til at lægge for Dagen.

Men de samme Omstændigheder, som forværrede den norske Konges Stilling, ledede til en Forbedring i Norges. Medens hans kongelige Person var Gjenstand for den svenske Regjerings Forfølgelse og Had, vare alle dens Skridt beregnede paa at aabne Nordmændenes Gemytter for en venstabelig Forening; medens alle Noter og Proklamationer aandede Bitterhed og Haan mod den valgte Konge, ødsledes med smigrende Løfter og venlige Ord i de umiddelbare Meddelelser til det norske Folk. Saavidt gif den svenske Overgeneral i sin Eftergivenhed midt under sine raske Fremskridt i Norge, at han erkjendte den Gidsvoldske Constitutions Gyldighed, der af den svenske Regjering længe betragtedes som et Dyrersskridt, ugyldigt i sin Oprindelse og i sit Resultat. Alenbart nedstemte Sveriges Attraa efter at bortfjerne Christian Frederik fra Skuepladsen dets høie Toner med Hensyn til Foreningsvilkårene, og Kielstraktatens for Norge fornedrende Artikler ombyttedes med andre, der vare begge Nationer mere værdige, og af Norge efter den heldigste Krig ikke bedre kunde ventes. Nedenfor vil Historien kunne gjøre opmærksom paa udvortes Omstændigheder, som lettede Foreningsværket, og frembragte et Resultat, der var gavnligt for begge de forenede Nationer.

Christian Frederik opfyldte troligen sin Forpligtelse at træde tilside, at nedlægge Regjeringen i Statsraadets Hænder, og overlade Nationen selv at afgjøre sin Fremtids Politik. Han tilbragte den sidste Deel af sin korte Kongebane i rolig og ubeforsom Gensomhed paa Ladegaardsøen tæt ved Christiania, og i den Tid hvilede et mørkt Slør over Landets politiske Forhold. I de Egne af Landet, som vare fjærne fra Krigsskuepladsen, herskede især i denne Henseende stor Uvidenhed, og paa flere Steder kunde man ikke gjøre sig fortrolig med den selvstændige

Konges Afsettelse. Der fandtes endog i flere Repræsentan-
ters Hænder, der mødte ved det overordentlige Storthing, Adresser
til Kongen, som indeholdt Fortegnelse over Guld og Edelstene,
som Prydelse for en Krone, der allerede var nedlagt. Imid-
lertid aabenbaredes Sagens sande Sammenhæng altsom det
overordentlige Storthingsmøde nærmede sig, og Repræsentan-
terne ankom til Hovedstaden, hvor Hovedforhandlingerne foregik ¹⁾.
Under dette mørke Tidsrum af Christian Frederiks Ophold i
Norge tabte han Noget af den Agtelse og Kjærlighed, der i
saa høj Grad var bleven ham til Deel. Hans Forhold mis-
forstodes, og Fyrste og Folk kappedes om at vælte Skylden
for det flette Udfald af Selvstændighedskampen paa gjensidige
Forvildelser. Men det kan ikke nægtes, at saavel Begyndelsen
af Selvstændighedsværket som Enden derpaa udmærkedes ved
store Velgjerninger fra Christian Frederiks Side, hvad der
endog kan siges at fattes i Værdighed og Klogskab under disse
Begivenheders Mellemspil. Han hindrede, efter sine egne Ud-
tryk, Anarkiets Rødsler, da han strax efter Kielstraktatens Af-
slutning satte sig i Spidsen for den norske Regjering, og han
forberedte en sand og lykkelig Selvstændighedstilstand for Norge,
i sine Følger langt mere velgjørende for Norge, end den attraaede
absolute Uafhængighed, ved at træde tilside just i det Dieblig,
da Foreningen kunde skee paa den for Norge lykkeligste Maade.

— Om Christian Frederiks senere kongelige Færd vil et an-
det Lands Historie have at fortælle, i Norges staaer han som
dets uforglemmelige Velgjører, og en fjærlig og taknemlig Er-

1) Selv Repræsentanterne fra det for Selvstændighedsværket saa var-
me Vergen fik for deres Afreise til det overordentlige Storthing
Efterretninger fra Krigsskuepladsen, der nedstemte deres Forhaab-
ninger og forandrede deres Begreber om Tingenes sande Stilling.

dring vil skjænfes den Fyrste, som var et Medskab i Forsynets Haand til at berede Norge et i politisk Henseende lykkeligt Statsforbund.

Prindsens Afreise forsinkedes ved Modvind, og efter et stormende Veir paa Overreisen landede han omsider i Aarhus. Da imidlertid Frederik den Sjette var afreist til Kongressen i Wien for at tale sit Riges Sag, sparede Prindsen foreløbigt for den Forlegenhed, hvori det første Møde med Kongen af Danmark efter den i Norge stedfundne Katastrophe maatte sætte ham. Da Mødet senere hen fandt Sted, lettedes Forlegenheden ved Prindsens Betydning som Tronarving, ved Slægtskabsforhold, og begge Fyrsters Charakteer og Personlighed.

Attende Capitel.

Den 11te Octbr. foredroges i Stortinget af Deputationens Formand, Etatsraad Treschow, hvad der var foregaaet imellem den fratrædende Konge og den, hvorhos Christian Frederiks Erklæring, forsynet med Deputationens Paategning, blev oplæst. Norges Kongestol var nu igjen bleven ledig. Præsidenten yttrede sig derefter saaledes:

„Kong Christian Frederik har gjengivet Kronen i Folkets Hænder. Afgtverdige Medborgere! Rigets udvalgte Mænd! Eders Sindighed, Eders Wiisdom skal bestemme Rigets Skjebne. Kun Faa af os kjende nøie dets Mangler. Denne Kundskab er nødvendig for at bestemme dets Læge. Opfordret ved min Pligt som Borger, og end mere ved den hædrende Post, hvortil Eders Tillid har kaldt mig, foreslaaer jeg derfor, at en Committee vorder nedsat til at undersøge Rigets Forfat-

ning, og overveie de Midler, der sikkest kunne berede dets Held."

Storthinget havde imidlertid først Beslutning at tage, saavel med Hensyn til Udnævnelse af Præsident for de forskjellige Afdelinger, som til Valget af Lagthingets Medlemmer, og at bestemme de forskjellige Afdelingers Virksomhed under Behandlingen af de forelagte Gjenstande. Forskjellige Meninger bleve yttrede i den Anledning. Nogle meente, at Lagthingets Præsident tillige skulde være Storthingets, og betragtede i denne Henseende denne Afdeling som Storthingets Valgmænd. Andre meente, at Ddelstingets Præsident ogsaa rettest blev Storthingets. Man blev imidlertid efter nogen Debat enig om at følge den naturlige Regel, som siden stedse er bleven iagttaget, at de forskjellige Afdelinger hver for sig valgte deres Præsident. Længe, endogsaa langt hen i det næstpaafølgende lange Storthing, fulgtes imidlertid den Sædvane at vælge samme Præsident for Ddelsting og Storthing, hvilket havde sin Grund i den store Agtelse, som Storthingets Præsident, Sørenskriver Christie, med fuld Føie nød.

Der gjordes flere Forsøg paa at bestemme Valget af Lagthingmændene efter visse Regler, for ikke paa den ene Side at svække Ddelstingets Kraft ved at berøve det sine forstandigste og meest virksomme Medlemmer, og paa den anden Side give alle Distrikter i Riget sin Ret til at repræsentere i de forskjellige Afdelinger. Men efter lange Debatter afgjordes Dvæstionen naturligt saaledes, at Valget blev frit, hvilket ogsaa synes meest overeensstemmende med den simple Organisation, som finder Sted i Norges indvortes Forhold. Iøvrigt afholdtes flere Storthing, før Lagthingets Forhold til Ddelstinget blev ordnet paa rette Maade. Den 76de § i Grundloven var igjen=

nem mange Storting et Tvistens Væle mellem Stortingets forskellige Afdelinger, og det er først i de senere Storting, at en fast Regel og en bestemt Norm er bleven indført, som har mestendeels endt disse vidtløftige og trættende Diskussioner.

Lettere bleve Stortingets Medlemmer enige om Maaden, hvorpaa de forskellige Afdelinger skulde udføre sine Forretninger under nærværende Stortingsmøde. Det var aabenbart, at alle de Forhandlinger, som stode i Forbindelse med Hovedgjenstanden for samme, nemlig at afgjøre Norges politiske Skjebne, hørte under det samlede Stortings Afgjørelse og de øvrige Afdelingers Virksomhed var ikke af nogen Vidtløftighed, da der lidet kunde blive Tale om enkelte Lovbestemmelser.

Samme Dag anmeldte Statsraadet, at det ønskede for Forsamlingen at foredrage en Sag af Vigtighed, og, efterat Statsraadet **in pleno** havde indfundet sig i Forsamlingen, oplæste Rosenkrantz en Skrivelse fra Statsraadet af følgende Indhold:

„Stortinget er nu ved den Deklaration, dets Deputation modtog fra H. S. M., tilfulde underrettet om Rigets Stilling med Hensyn til den udøvende Magt. Det vil formodentlig finde, at det Tilfælde, hvori Norge nu befinder sig, har stor Lighed med det, som omhandles i Constitutionens 48de §, og at denne tilligemed sammes 42de § nu bliver anvendelig ¹⁾. Statsraa-

1) Den 48de § i Eidsvolds-Grundloven lyder saaledes: „Er den mandlige Stamme uddød, og ingen Thronarving udkaaren, da sammenkalbes Stortinget strax paa den i § 46 foreskrevne Maade, for at vælge en ny Konge. Imidlertid forholbes med den udøvende Magt efter 42de §.“ Den 42de § lyder saaledes: „Er ingen saadan fuldmægtig Prinds til, føres Regentskabet af Stats-

det maa derfor indstille til Storthingets Overveielse, hvad det i denne Henseende finder fornødent at bestemme, og dette er egentligen Hensigten af vort Møde i Storthinget i Dag. Dog skulle vi ikke undlade tillige at tilkjendegive, at Statsraadet har modtaget de herværende svenske Kommissairers skriftlige Anmeldelse om deres Ankomst, med Anmodning om at tilmelde Storthinget dette. Vi maa i Henseende til denne Anmeldelse overlade til Folkets Repræsentanter at bestemme Tiden, naar de ville modtage de svenske Kommissairers Andragende og Forslag, der i Følge Waabensstilstands-Konventionen skulle frembringes direkte for Storthinget.

„Endeligen udbede vi os, at Storthinget vil behage at udnævne en Committee, som Statsraadet kan forelægge sine Protokoller, og en detailleret Fremstilling om Rigets sande Forfatning, som den nu er. Vi indstille til de Herrer Repræsentanters indsigtsfulde Omdømme, hvorvidt denne Committee tillige kunde bemyndiges til at modtage de kongelige svenske Kommissairers Forslag for at forelægge Storthinget samme.“

Præsidenten svarede, at disse Gjenstande skulde blive tagne under en omhyggelig Overveielse, og Svar derefter ufortøvet blive Statsraadet meddeelt, hvorefter Statsraaderne bortfjæredede sig.

Derefter indleverede Reglement-Committeen sit Udkast til et Reglement for Storthingets Forhandlinger. Dette var naturligvis kortere end de følgende Storthingsreglementer, da Erfarings og Prøvelse, og især Inddelingen af Committeeernes Virk-

raadet i Forening med de Mænd, som Storthinget maatte finde fornødent at tilforordne, under Ansvar efter 45de §. Den første af Statsraadets Medlemmer har da Forsæde og 2 Stemmer.

somhed, gjorde mangehaande Tillæg fornødne; men dette Reglement's faa Bestemmelser ere i Hovedsagen senere blevene fulgte. Major — siden Statsraad — Sibbern foreslog et Tillæg til Reglementet, hvorefter „al Applauderen, saavelsom ethvert lydeligt Tilstjendegivende af Mishag med en eller anden inden Stortinget foredragen Sag, burde som en saadan Forsamling upassende og uværdig, være aldeles forbuden.“ Marsagen til dette Forslag var den Scene, som ved Rigsforsamlingen paa Eidsvold havde fundet Sted, da en stor Deel af dennes Medlemmer, i Anledning af Reins Tale mod Foreningen med Sverige, vare blevene henrevne til larmende Bisaldsudbrud og Klap. Forslaget blev antaget, og denne Bestemmelse saavelsom Reglementets øvrige Beskaffenhed forenet med den Præsidents Sindighed, som styrede Forretningernes Gang under de første Forsamlinger, har usigelig vidraget til at tilveiebringe en Orden, Nolighed og sindig Taft i Storthingsforhandlingerne, som neppe findes større i nogen Forsamling af den Art. Dersom Interessen for Tilhørerne af disse Forhandlinger er mindre, dersom det forekommer Fremmede, at der raader en vis Døsighed og Sløvhed under de almindelige Diskussioner formedelst det strenge Regulativ, saa maa denne Følge med Hensyn til Sagens Behandling ganske oversees, naar man betragter Forhandlingernes Resultat.

Odelstthinget samledes samme Dag, og valgte Storthingets Præsident, Christie, til Odelstthingets Præsident. I Lagthinget valgtes Grev Wedel-Jarlsberg til Præsident, ligesom han havde de fleste Stemmer til Præsident i Stortinget næst efter Christie. I disse Valg udtrykkes Pluraliteten af Medlemmernes politiske Mening, da de Valgte endnu ingen Leilighed havde haft til

at lægge deres Talent og Dygtighed som Præsidenter for Dagen. Christie var bekjendt som en af Selvstændighedens ivrigste For-
 svarere og den afgangne Konges varmeste Tilhængere. — Selv-
 stændighedens Modstandere derimod gavede deres politiske Tro
 tilkjende ved at vælge Grev Wedel til Præsident, og af denne
 Marsag stod han Christie nærmest i Balget til Storthingspræ-
 sident, endskjønt han kun havde omtrent 20 Stemmer for sig.
 Der var saaledes omtrent det samme Forhold blandt de for-
 skjellige politiske Partiers Medlemmer nu, som ved Rigsfor-
 samlingen paa Eidsvold, naar der toges Hensyn til det forskjel-
 lige Antal af begge Forsamlingers Medlemmer, endskjønt Med-
 lemmerne tildeels ikke vare de samme, men de tvende Partiers
 Medlemmer forenede sig efterhaanden til de samme Beslutninger
 med Hensyn til Afgjørelsen af Rigets politiske Skjebne, og
 hver for sig havde de sin Deel i det sidste heldige Resultat.

Ved Sammensætningen af Lagthinget raadede andre Prin-
 ciper, der tildeels forplantede sig til senere Storthing. Det
 har været sædvanligt ved Balget af Lagthings-Medlemmer at
 tage fornemmeligen Hensyn til Medlemmernes høiere Embeds-
 stillinger, saa at de høieste Embedsmænd som oftest ere blevene
 valgte til Lagthings-Medlemmer. Stedse var det vistnok og-
 saa Meningen at indsatte Medlemmer af Bondestanden i Lag-
 thinget, men da Balget deraf somoftest spredtes mellem Mange,
 hvorved Stemmerne fordeeltes, opnaaedes ikke altid Hensigten.
 Senere hen ere vistnok andre Principer ved Siden deraf blevene
 fulgte i disse Valg. Da Odelstthingets Forhandlinger givede
 Anledning til de vidtloftigste Diskussioner og Ordstrid, har man
 søgt at bortffjerne de besværligste Snaklere saavel som eensidige
 Menings-Zeloter fra Odelstthinget og sat dem i Lagthinget; til-

deels har man og søgt at fordele mellem begge Afdelinger dem, som vare i Besiddelse af den største juridiske Kundskab. Efterhaanden have de senere Stortthing ogsaa i denne Henseende slaaet ind paa en bedre Vej, og have søgt at sammensætte Lagthinget af blandede Elementer ¹⁾.

Nittende Capitel.

I Trondhjem var imidlertid indtruffen en Mislighed, foranlediget af en svensk Overofficers ukloge Forhold, som for et Dieblisk forstyrrede den Rolighed, hvormed Fredsbærket forøvrigt fremmedes. Under 26de Septbr. meddeelte nemlig Oberste Gæ, Chef for den 11te Brigade ved den svenske Armees 2det Armeekorps, den kommanderende General Nordenfjelds, Schmettau, at han, i Følge den svenske Kronprindses Forlangende, agtede at forlægge de Tropper, som stode under hans Kommando, ind i Norge. Han paastod, at dette skede efter Overeenskomst med den Overstkommanderende over de norske Tropper, og tilføiede det Haab, at Schmettau uden Vanskelighed her-

1) Til Lagthings-Medlemmer valgtes: Amtmand Collett, Grev Wedel-Jarlsberg, Amtmand Sommerfeldt, Amtmand Krogh, Biskop Bøch, Statsraad, senere Statsraad, Treschow, Sørenskriver Berg, Kammerraad, nu Statsraad, Høist, Landsdommer Ransén, Politidirektør, senere Statsraad, Diriks, Kjøbmand Iver Holter, Capitaine, senere Statsraad, Møhsfeldt, Assessor Lange, Sørenskriver Koren, Sørenskriver Bryn, Kammerraad Tidemann, Sørenskriver Manthey, Garvermester Jørgensen, Assessor, nu Stiftamtmand Hagerup og Provst Hertzberg.

til vilde give sit Samtykke, og derved vise „sin undersaatlige Agtelse og Lydigbed mod Hs. R. Høiher, vor naadigste Herres, naadige Villie, hvorved det medborgerlige Venstabsforbund vil opnaaes mellem disse nye Landsmænd, saaledes som det allerede er skeet i den søndre Deel af Norge.“ Han foreslog derhos, at de under hans Kommando staaende Tropper maatte stationeres paa Nørøas, i Brekke, Suul og Merager. — Den norske General fandt sig imidlertid aldeles ikke besejret til at tilstede denne de svenske Troppers Indrykken i Norge, som var stridende mod den af Sveriges Konge ratificerede Konvention, langt mindre til at anvise dem Qvarteer, og erklærede, at dette kun vilde skee, naar han fik den endnu i fuld Kraft værende norske Regjerings Befaling dertil. Han tilføiede, at han vel i Tillid til den svenske Redelighed havde sendt de under hans Kommando værende Tropper til deres Bædder, men at disse vare saa nær, at de meget snart kunde sammenkaldes, og at det var hans Hensigt med Baabenmagt at beskytte den Constitution, hvortil Nordmændene have svoret, dersom de svenske Tropper kom ind over Grændsen. „Og da — tilføier han med Stoltbed — den Deel af disse Tropper, som først i August vare paa Lier og Matrand, ogsaa blive de første til at modtage ethvert fiendtligt Foretagende, tør jeg ogsaa vente de samme Følger deraf.“

Schmettaus Svar og hjætte Forhold ved denne Anledning hindrede aldeles Udførelsen af Gæts ubetimelige og ukloge Planer, og de svenske Kommissairer ilede at bekjendtgjøre, at Kronprindsen „havde fundet Oberste Gæts Fremgangsmaade uovereensstemmende med hans erholdte Ordres, og da Kronprindsen var meget omhyggelig for en nøiagtig Opfyldelse af Konventio-

nen af 14de August, havde han ladet Oberste Eck, som indtil videre var bleven entlediget fra sin Kommando, befale ufortøvet at indfinde sig i Frederikshald for en Krigsret." Derhos tilkjendegav Kronprindsen gennem de svenske Kommissairer sin Misnoie med General Schmettaus Udfærd, idet han havde gjort formeget Bæsen af Ecks Opfordring, hvortil ingen fiendtlige Hensigter laa til Grund. Han meente, at Generalen, om han endog havde været berettiget til, uden vedkommende Autoritets Medvirkning at udfærdige den omhandlede Kundgjørelse, burde have været varsommere i Valget af de brugte Udtryk, og at det i Særdeleshed havde været hans Pligt vel at overveie, hvad der fremsføres for Publikum i et Dieblis, da Gemytterne meer end nogenfinde trængte til Rolighed, og da Repræsentanternes umiddelbare Sammenkomst høit fordrede samme. Derhos forlangte Kommissairerne, at Statsraadet, til hvilket de i denne Henseende henvendte sig, skulde meddele Stortinget fuldstændig Underretning om denne Begivenhed i sin hele Sammenhæng.

Den norske Nation i Almindelighed, og Stortinget i Særdeleshed, betragtede ikke Schmettaus Udfærd saaledes som Kronprindsen. Et almindeligt Bifald blev ham til Deel for hans raske Modstand. Dette Storthing fandt sig ikke besejret til videre at behandle denne Sag; men det paafølgende gav Schmettau aabenbare Beviser paa sin Tilfredshed med hans skjælle Forhold ved denne Anledning. Dette frigeriske Mellemspil gik imidlertid forbi uden anden Følge end den, at Gemytterne derved kom i en øienblikligen fornyet Gjæring.

Oberstlieutenant Krabbe, som ved disse Uroligheder var bleven hindret fra at begive sig paa Reisen for at tage Sæde

i Stortthinget, indfandt sig den 12te, og forklarede Grunden til sin Udeblivelse. Samme Dag bestemtes ved 64 mod 10 Stemmer Antallet af de Mænd, som skulde tilforordnes Statsraadet, for i Forening med det indtil videre at føre Regentskabet, og den følgende Dag udnævnedes dertil Oberste Hegermann og Statsraad Fasting. Denne Sidste søgte vel at unddrage sig denne Forretning paa Grund af de militaire Pligter, som hans Embedsstilling iøvrigt paalagde ham; men hans Vægning blev ei antagen for gyldig.

Statsraadet beskæftigede sig imidlertid med militaire Foranstaltninger i Tilfælde at Krigen paany skulde udbrude. Saaledes bemyndigedes Generalmajor Arenfeldt i Følge hans Indstilling til at besætte de militaire Befalingsposter i Armeen saaledes, som han troede det nødvendigt, uden Hensyn til Ancienniteten. Statsraadet anfører i sin Protokol som Grund, „at det svenske Felttog havde viist, hvor nødvendig en saadan Foranstaltning vilde være.“ At Staffeldt ogsaa ved denne Leilighed blev forbigaaet, viser, at Statsraadet deelte den afgangne Konges Misbillid til hans gode Villie, om han ellers ikke allerede da var udpeget blandt dem, mod hvilke Sag skulde anlægges. — Advaret af hvad der var passeret i Trondhjem med de svenske Tropper under Oberste Eck, besluttede Statsraadet at forstærke den Bergenske Besætning under Generallieutenant Lowzow til 2400 Mand, og at lægge en Deel af disse Tropper saaledes i Vægder i Nærheden af Bergen, at de kunde være paa rede Haand om Krigen brød ud.

Mod Slutningen af September Maaned organiseredes ogsaa Høiesteret, dens Medlemmer udnævnedes, og disses Gager bestemtes, dog skulde Embederne ikke tiltrædes eller Gagen

hæves, forinden Retten efter Justitiarii Ankomst hertil kunde
vorde organiseret ¹⁾).

Oyvende Capitel.

Den 13de October bleve de svenske Kommissairer indførte
i Stortinget ved en af Præsidenten dertil udnævnt Deputation
af Stortingets Medlemmer, efterat Præsidenten ved Skrivelse
fra Statsraad Rosenkrantz var bleven underrettet om, at Kom-
missairerne vilde indfinde sig Kl. 10 Formiddag, og efterat
Præsidenten var bleven bemyndiget til at afgive Svar paa
Stortingets Begne. Den svenske Statsraad Rosenblad fore-
drog som Kommissairernes Ordfører disses Værende, og over-
leverede Præsidenten deres Fuldmagter tilligemed et af Kom-
missairerne samme Dag underskrevet Forslag til Norges Grund-
lov, affattet i det svenske Sprog med en vedføiet norsk Over-
sættelse.

1) Til Medlemmer af Høiesteret udnævnedes følgende Mænd med
følgende Gage. Til Justitiarius udnævnedes Stiftamtmand i
Bergens Stift, Bull, med 4000 Rbd. S. V. aarlig. Til Assessorer:
Statsraad Falbe med 2600 Rbd. S. V., Justitsraad Collett med
2400 Rbd. S. V., Stiftsretsassessor Mandix med 2200 Rbd.,
Stiftsretsassessor Debes, Sørenskriver Rjønig, Byfoged Roth-
feldt hver med 2000 Rbd. S. V. Til Justitssekretair Can-
didatus juris Poul Holst med 1400 Rbd. S. V., og til Protokol-
sekretairer Candidatus juris Petersen og Ditto Riis, hver med
1000 Rbd. S. V. Gage.

Rosenblads Tale lød saaledes:

„Gode Herrer og norske Mænd!

„Præsident og Medlemmer af Norges Storting!

„Vor allernaadigste Konge har udnævnt os til hans Kommissairer ved Norges Riges Storting, og vi maa herved leve de Fuldmagter, som af Hs Majestæt i denne Henseende ere blevene udfærdigede.

„Det er en høi og tilfredsstillende Pligt for et frit og ædelt Folks Repræsentanter offentlig at kunne lægge for Dagen Kongens Tænkemaade, at bringe hans Hilsen til Eder, gode Herrer og norske Mænd! og at række Eder den første broderlige Haand. Gne gennem kraftfulde og hastige Beslutninger kan den nordiske Halvø, længe sparet under Europas almindelige Rystninger, og af Naturen bestemt til stedse at bevares derfor, vinde Rolighed for det Nærværende, Fasthed og Sikkerhed for Fremtiden. Kongen venter disse Beslutninger af Eders Wiisdom, af Eders Kjærlighed til Fædrelandet.

„Hs. Majestæt har overdraget os at begjære af Norges Riges Storting, at en Committee maa udnævnes, til hvilken vi kunne meddele de Oplysninger, som staae i uadskillelig Forbindelse med de almindelige Anliggender. Hs. Majestæt har derved havt til Hensigt at forberede de Meddelelser til Stortinget, som kunde blive en Følge af begge Rigers Forening. Med Blikket fæstet paa dette Kongens Formaal, henstille vi nu til Eder, gode Herrer og norske Mænd, at udvælge en saadan Committee, og at overdrage den at træde sammen med os, samt at indkomme til Eder med Beretning og Forslag.

„Igennem de Underretninger, som vi maatte afgive til denne Committee, skal den overtydes om, at de Forandringer i den Eidsvoldske Constitution, som Kongen har anseet uundgaae-

lig nødvendige, ikke i nogen Henseende rokke de Friheds-Nettigheder, hvorpaa denne Grundlov hviler. Med Beskyttelse for den evangelisk-lutheriske Lære, med Repræsentationsrettens Vedligeholdelse, med fri Lovgivnings- og Beskatningsret, med Sikkerhed for al Undertrykkelse eller egenmægtig Behandling, med den fuldbyrdende Magts løvbundne Udøvelse, med den dømmende Magts Uafhængighed, med Embedsmændenes constitutionelle Ansvarlighed, med Trykkefrihedens uforstyrrede Brug, have de gjorde Forandringer ene Hensyn til det nye Forbund, som stiftedes mellem Skandinaviens begge Riger, og til den nye Bestyrelsesform, som deraf nødvendigen maatte opstaae.

„Kongen er forvisset om, at disse Grundsatninger for Norges Constitution med fuldkommen Tillid kunne klarligen lægges for Dagen for et Folk, som længe har savnet en sikker Oplysning om Kongens virkelige Hensigter, og det er for at give dem en større og hurtigere Offentlighed i et Tidspunkt, da Alt fordrer en aabenhjertig Handlemaade, at Kongen har tilladt os at meddele Eder, gode Herrer og norske Mænd, Hs. Majestæts Tanker om dette vigtige Æmne. Omendstjønt de ere fremsatte i Form af et ordentligt Forslag, som indeholder Alt, hvad Kongen i Henseende Grundloven agter at foreslaae for Stortthinget, er det vor Pligt, da vi nu foreløbigen overlevere Eder samme, derved udtrykkeligen at erklære, at al fælles Overlægning derom med os, alle Spørgsmaal om de Modifikationer og Tillæg, som fra Eders Side kunne gøres, beroe paa den høitidelige Erklæring af begge Rigers Forening under een Konge, men under Overholdelsen af gjensidige Love.

„Dette Forbund, som Skandinaviens Lykke og Selvstændighed saa høiligen kræver, venter nu af Eder, gode Herrer og norske Mænd, sin Fuldbyrdelse. Gi mere med truende Baa-

ben men med broderligt Haandslag bør Nordmænd og Svenske møde hverandre, til fælles Vres Haandhævelse, til fælles Friheds Bevarelse.“

Storthingets Præsident besvarede denne Tiltale saalunde:

„Det norske Storthing har nu hørt, og ved mig, dets Præsident, modtaget Hs. svenske Majestæts Kommissairers Andragende. Dette er af største Bigtighed for det norske Folk, og fordrer paa det nøiagtigste og roligste at overveies. Dette vil skee af Norges Riges Repræsentanter saa hastigt som Emnets Omfang tillader det. Fædrelandskjærlighed og Klogskab vil lede Debatterne. Resultaterne skulde blive Hs. svenske Majestæts Kommissairer meddeelte.“

Efterat Kommissairerne havde forladt Forsamlingen, blev den norske Oversættelse af Kommissairernes Forslag til Grundloven oplæst, og det blev besluttet, at den svenske Ordførers, Statsraad Rosenblads, Forlangende om en Committees Udnævnelse til nærmere at konferere med Kommissairerne skulde udsættes til den følgende Dag. Til samme Tid udsattes Nansens Forslag til Underhandling med Sverige om: 1) at forlænge Vaabensstilstanden i 14 Dage, eller saalænge indtil Storthinget saae sig istand til at afgive sit Ultimatum, og 2) at Opsigelsen af Vaabensstilstanden maatte forlænges til 4 Uger.

Den 14de Octbr. afgjordes ved 76 Stemmer mod 2¹⁾ „at en Committee skulde nedsættes for at modtage nærmere Oplysning fra de svenske Kommissairer, og meddele Storthinget disse.“ Antallet af Committeeens Medlemmer bestemtes til 9,

1) Sodemann og Schulz meente nemlig, at Storthinget først maatte blive bekendt med Rigets Tilstand og Mødlerne til Krigens Fortsættelse, ferend den Committee, der skulde undersøge de svenske Kommissairers Forslag, blev nedsat.

hvoraf de 3 skulde udvælges af Landalmuens Klasser. Til Medlemmer af denne Committee valgtes: Christie, Lange, Treschow, Collett, Arngen, Sibbern, Bæch, Masmund Nordgaard, Lehnsmænd Forseth og Grif Nor. Lange skulde indtræde i Committeeen i Stedet for Christie, saalænge denne fungerede som Præsident.

Det anmeldtes i dette Møde, at der i Jedderens og Dalerne's Fogderi, og i Nomsdalens Amt, vare gjorte betydelige Sammenstød til Krigens Fortsættelse, om den igjen skulde udbrude, og at lignende Offere vilde bringes fra Hedemarken og Trondhjem.

Fra Statsraadets Side var imidlertid blevet foranstaltet Bekjendtgjørelse til Nationen om Kongens Tale og hans Declaration angaaende Kronens Medlæggelse, hvilket meddeelttes Stortinget i Statsraadets Skrivelse af 14de Octbr. af følgende Indhold:

„Statsraadet giver sig den Hre hoslagt at tilstille Norges overordentlige Storting et Antal Exemplarer af det Circulaire af Dags Dato, hvorved samtlige Overøvrigheder og Biskopper, overensstemmende med Stortingets behagelige Begjæring af 12te dennes, kommunikeres til almeen Kundgjørelse saavel den i Stortinget oplæste Kongens Tale, som Hs. Majestæts Declaration angaaende Kronens Medlæggelse.“

Nansens Forslag angaaende Baabenstilstandens Forlængelse udsattes „indtil Omstændighederne maatte give flere Medlemmer Anledning til derom at movere.“

Den 18de Octbr. behandlede Capitaine Næders Forslag om 1) at en Takadresse skulde af Stortinget udfærdiges til Statsraadet, fordi det havde hærdet Lovene ved at sætte de militaire Personer under Tilstale, som formodedes at være Skyld

i de sidste uheldige militaire Begivenheder; 2) at Stortinget igjennem Statsraadet skulde skaffe sig Underretning fra den kommanderende General om, hvilke de Personer og Chefer ere, der have hærdet Nationens og deres egen Ære i den Grad, at de kunde fortjene Stortingets og Nationens Tak ¹⁾. Dermed forenede Repræsentanten fra Drammen, Iver Holter, Forslag om, „at Stortinget skulde lade sig meddele de fornødne Oplysninger om, hvorvidt der med denne Undersøgelse er avanceret.“ „Nationens Ære, og Nærfærdiggjørelse for en saare krænkende Mistanke, synes saa meget at beroe paa Resultatet af dette Arbejde, at man sikkerligen ikke kan gjøre for meget for at faae samme udført som det bør.“ Forslaget understøttedes ogsaa af Præsten Angell i et skarpt Foredrag, hvori det blandt Andet hedte: „Det eneste Middel til at afvætte den Skændsel, som maaskee kunde hvile over Nationen, er, at den selv med Bestemthed fordrer den strengeste Undersøgelse af de sildigere Begivenheder, og de Marsager, der fremskyndte det uheldige Udfald. Hvad enten Forening eller Iffe-Forening mellem Norge og Sverige finder Sted, er det nærværende Repræsentanters Pligt, medens de endnu ere samlede, at ætse alle mulige Oplysninger i den Henseende, hædre de Værdiges Forhold, betegne de Uværdiges med fortjent Skam og Skændsel, og saaledes vise Verden, at, om end Enkelte vare ligegyldige for Æren, saa fortjener Nationen nu i det Hele at agtes og hædres.“ — Grev Wedel gjorde opmærksom paa, at ingen militaire Perso-

1) Et Forslag af den Art var allerede tidligere gjort i Statsraadet af Sommerhjelm, i Følge hvilket en Overfrigskommission allerede var udnævnt, som skulde anstille Undersøgelse i den Anledning. I Følge endelig Dom tilkjendtes nogle Chefer haard Straf; men det findes iffe, at Belønning falbt i Nogens Lod.

ner endnu vare satte under Tiltale, men en Overkrigskommis-
sion var nedsat, for at undersøge om Noget burde tiltales.
Denne Sag var saaledes i sin nærværende Stilling udenfor
Omraadet af Stortthingets Autoritet, og var i den dømmende
Magts Hænder. Det Gnefte, hvad der for Tiden kunde høre
under Stortthingets Deliberation i den Henseende, var, af Stats-
protokollerne at undersøge, hvorvidt Statsraadet i denne Sag
havde opfyldt sin Pligt, og det meente han hørte nærmest un-
der Odelsthingets Afgjørelse. Med 57 Stemmer blev det der-
efter afgjort, „at Ræders og Holters Forslag skulde udsættes
til Afgjørelse, efterat man havde modtaget Indberetning fra de
forskjellige Committeer“, og med 61 Stemmer fastsattes end-
videre, „at denne Sag, naar den igjen foretages, først skulde
foredrages i Odelsthinget og derefter i Lagthinget.“

Forslag af den Art viiste noksom det forsamlede Stor-
things Stemning, der kunde betragtes som en Gjenklang af
den, der endnu mangesteds herskede blandt Folket. Selvstæn-
dighedens ivrigste Forsvarere indsaa Umuligheden af at fuld-
byrde det begyndte Værk, og Nødvendigheden af en Forening
med Sverige. Men endskjont de saaledes maatte bøie sig un-
der den haarde Nødvendighed, og de forbundne Staters Magt-
sprog, maatte det være dem magtpaaliggende at overbevise Na-
tionen om, at de didhørende Beslutninger vare tagne med klogt
Overlæg og tilbørligt Hensyn til Fædrelandets Fart, men at
det mindre heldige Udfald tildeels maatte tilskrives en mod Norge
udøvet uretfærdig Voldsomhed, deels var en Følge af en straf-
værdig Lunkenhed, om ikke Forræderi, fra de Medskabers Side,
ved hvilke Selvstændighedsværket skulde udføres og forsvares.
Underlige Skjebner forenede sig for at lægge lige stor Vægt i
begge politiske Partiers Fremfærd til at frembringe et for Fæ-

drelandet lykkeligt Resultat. — Iøvrigt var det ikke at undres over, om man i Begyndelsen af Stortingets Virksomhed seilede i Anvendelsen af de forskjellige Autoriteters Magtfordeling. Disse Grændser afmaaltes først mere bestemt efter en lang Tids Forløb, efter mangen en haard Strid mellem de forskjellige Autoriteter om Grundlovens Fortolkning, og endnu staae Stridspunkter uafgjorte, uden at den eksekutive Magt og Stortinget kan blive enige om en fast Afgjørelsesnorm.

Den 18de Octbr. blev det ogsaa kommunikeret Stortinget ved en Skrivelse fra de svenske Kommissairer, at Contreadmiral, Baron Platen, var af Kongen af Sverige befuldmægtiget til at deeltage i de Vreender, som var Formaalet for deres Sendelse til Norges Storting. Det havde, som før bemærket, været Platen overdraget at udføre nogle Kommunikationer med Christian Frederik, og efterat disse vare endte tiltraadte han den svenske Kommission.

Under 19de Octbr. indleverede den til at undersøge Nigets Tilstand nedsatte Committee gennem sin Formand, Capitaine Mogfeldt, sin Indberetning, og denne var med Hensyn til Muligheden af Krigens Fortsættelse ingenlunde opmuntrende. Landarmeens Styrke maatte ansees for at staae langt tilbage for den svenske mod Norge opstillede Landhærs. Dennes Styrke angaves for Baabensstilstanden til 30,000 Mand, som deels vare indrykkede i Norge, deels stode slagfærdige til at gjøre Indfald, foruden 10,000 Mand Reserve. Af denne Krigsmagt stod allerede 17,000 Mand i Norge, fordeelagtigen posterede paa den i Baabensstilstanden bestemte Demarkationslinie. Den norske Armee paa Demarkationslinien, tilligemed Christianias og Kongsvingers Garnisoner, udgjorde neppe 10,000 Mand, og denne Styrke, om man endog tog Landebærrnet med, kunde

først om 5 Uger bringes til 21,000 Mand, i hvilken Tid den svenske Armee kunde gjøre store Fremfskridt i Hjertet af Norges bedste Provindser, og forøges med den paa Grændsen og i Nærheden deraf opstillede Reserve. (Der taltes ogsaa om en Forstærkelse af 6000 Mand Russer, der skulde angribe fjærnere Punkter af Riget.) — Søstyrken stod i et endnu slettere Forhold til Fiendens. Den svenske Styrke ved Angrebet paa Hvaløerne — siden hvilken Tid den ikke havde lidt mindste Nederlag — var: 4 Linieskibe, 3 Fregatter og 75 store Kanonslupper, foruden en Deel andre Fartøier. Den norske Styrke, som i dette Efteraar kunde bringes i Virksomhed, var derimod kun 6 Brigger, 4 Kanonfonnerter og 36 Kanonslupper. Der fandtes vel i Trondhjem 10 Kanonslupper, og i Bergen 2 Kanonfonnerter; men disse kunde ei bringes i Beregning, da de vare for langt fra Kamppladsen. Af Kanonjoller vare vel en Deel i Frederiksværn og Christiansand, men de kunde ikke bruges paa denne Aarets Tid. Desuden havde de svenske Krigsfartøier tildeels sværere og bedre Skyds samt fortrinligere Krudt end de norske. Af de Magasiner, som vare anlagte eller skulde anlægges nordenfor Christiania, kunde en Armee paa 20,000 Mand neppe fødes i 2 Maaneder, om end Kornforraadene til rette Tid kunde forvandles til Meel og Brød, hvoraf ifkun habdes ubetydelig Beholdning. Da Landet var blevet velsignet med et frugtbart Aar, kunde disse Beholdninger vel betydeligen forøges, men det var fast umuligt at fremskaffe disse til Tid og Sted. Armeen havde vel godt Forraad af adskillige Klædningsstykker, men manglede dog den til et Vinterfelttog nødvendige Vinterbeklædning. Den havde taalelige Lazareth-Fornødenheder, men savnede et betydeligt Antal Læger. Den var nogenlunde forsynet med Haandgeværer, men havde derimod

stor Mangel paa Ammunition til det grove Skyds og til Fæstningerne. Den største Deel af Ammunitionen befandt sig desuden i Algershuus Fæstning, som maatte befrygtes at falde i Fiendernes Hænder strax efter Fiendtlighedernes Udbrud. General Arenfeldt havde erklæret, at det under disse Omstændigheder neppe vilde være muligt, endog under det fjælleste Forsvar, at hindre Fienden fra at trænge frem til Christiania og bemægtige sig Algershuus Fæstning, men at den norske Armee maatte vige til de nordenfor Christiania liggende Landstrækninger, og der oppebie Forstærkninger. I denne Beskrivelse laa ingen Opmuntring fra den militaire Side til Krigens Fortsættelse.

Med Hensyn til Stillingen af Landets Finantssvæsen var den af Committeen indgivne Beretning ikke mindre nedslaaende. Den cirkulerende Seddelmasse beregnedes til omtrent 18 Millioner Rigsbankdaler ¹⁾, og som Hypothek for denne omsvævende Masse af Sedler havde Rigsbankens Hæftelser, hvis rette Beløb ansloges til 4½ Millioner Rbd. Selve, der, naar den paa Eidsvold udstedte Garanti toges til Følge, udgjorde omtrent 8½ Million Rigsbankdaler Navneværdi. Der blev saaledes omtrent 9½ Million ufunderede Sedler tilbage. Dersom Krigen paany udbrød, vilde Krigsomkostningerne beløbe til 3 à 4 Millioner Rigsbankdaler maanedlig, og Statens almindelige Udgifter vilde kræve 150,000 til 200,000 Rbd. maanedlig, medens Styresen til at bære disse Udgifter vilde formindskes, alt som det lykkedes Fienden at udbrede sig over flere og flere Landstrækninger, og saalænge Landets Skibsfart, Udsfibning og Fabrikvirksomhed laa i Dvale. Disse Udgifter vilde nominelt bety-

1) Det vilste sig senere, at den endnu var større.

deligen blive forøgede, dersom Pengenes Værd sank, hvilket vilde være hviligen at befrygte under en fortsat Udvidelse af Sedelfabrikationen. Garantien kunde ikke beskytte mod denne Papiirpengenes Forværrings=Flugt; thi Statens som Privatmænds Kredit berouer paa Kraften til at opfylde indgangne Forpligtelser og ikke paa givne Løfter. Kongen havde baade nu og for flere Maaneder siden henpeget paa Oprettelsen af en Bank og paa udenlandsk Laan. Men til at opføre den første manglede baade Evne og Villie, formedelst Næringsveienes Standsning og Statens vaklende Stilling, og for en Stat, som befinder sig i Forlegenhed og er i synkende Velstandsforhold, staae ingen Laanere tilrede. — Denne Landets Finantsnød var næsten en større Hindring for en kraftfuld Modstand end Armeens Svag-
hed i Forhold til den svenske. Norge lader sig i Følge Landets physiske Besskaffenhed ikke let erobre ved Baabenmagt. Krigens Ulykker ere somofteft uendeligg og partielle, og ved denne Leilighed formildedes de ved en Fiendes Skaansomhed og Eftergivenhed, som beslittede sig paa at vinde Gemytterne for en Sag, for hvilken han sægtede. Pengevæsenets Forvirring derimod udbreder sin Rod i den fjærne Fremtid, og sin Gift til det ganske Land i alle Borgerklasser.

Denne Committeeens Fremstilling af Landets Krigsstyrke i Forhold til den svenske, og af Finantsernes Tilstand, forenet med Betragtningen over Følgerne af Krigens Fortsættelse, hævede alle Tvivl hos Storthingets Medlemmer om den Beslutning, som i den Henseende burde tages, og der var neppe No-
gen blandt dem, som i sit Hjerte stode paa Muligheden af Selvstændighedens heldige Forsvar. Dertil kom, at de af de svenske Kommissairer indgivne Foreningsbetingelser vare langt moderatere end de Fleste havde ventet, endskjønt de vare affat-

tede overeensstemmende med den paa Mos afsluttede Baabens-
stilstands-Konvention, i hvilken den Gidsvoldste Constitutions
Gyldighed erkjendtes. Denne var saaledes respekteret i de fleste
Bestemmelser af de svenske Kommissairers Forslag. Norge
skulde som Foederativ-Stat beholde sin Selvstændighed og en
indvortes Organisation, der passede til dets simple Naturfor-
hold. Sveriges Konge fik en ny Krone, men Landene for-
bleve affondrede og regjeredes efter forskellige Love. Under
disse Omstændigheder mærkedes lidet til den Meningsstrid, som
paa Gidsvold reistes imellem de tvende forskellige Partier. Alles
politiske Meninger samlede sig i Nødvendigheden af den scan-
dinaviske Halvøes Forening, endstjønt flere Medlemmer gave sine
patriotiske Følelser Luft i høie Talemaader eller vemodige Re-
miniscenser. De fleste Medlemmer, som kunde lægge et Ord
med i denne vigtige Sag, beredte sig imidlertid paa at ledsage
den store Besslutning med meer eller mindre vidtloftige Fore-
drag, og Taler, som skulde været holdte paa Gidsvold, men til-
bageholdtes af Afgtelse for den herskende Mening, gjenløde nu i
denne Storthingsaal.

Ved Siden af disse Betragtninger over Landets Kræfter,
og Muligheden af at forsvare Norges Selvstændighed ved en
fortsat Krig med Sverige, indleveredes imidlertid en Skrivelse
til Storthinget fra Oberst og Generaladjutant-Lieutenant Nodé.
Deri udvikledes det Spørgsmaal: „Kan Norge fortsætte Kri-
gen med Sverige, uden at frygte for dens Udfald?“ Forsat-
teren sammenlignede i den Henseende Sveriges Stridskraft med
Norges, og lagde især Bægt paa, at Sverige kun havde Grob-
rerens Mod, der svæktes ved Modstand, medens Norge havde
Fortvivlelsens Mod, der stiger med denne. Dersom den svenske
Armee havde fri Villie til at angribe Norge, hvor den fandt

det bekvemmest, saa havde den norske Armee Balget af Forsvars- punkter, og kunde gjøre dette saa fordeelagtig muligt. Dersom endog den svenske Armee var dobbelt saa stærk som den norske, saa kunde den Linie, som denne vil vælge ved en fornyet Krig, betragtes som den ydre Rand af en forskantset Leir, og Angrebet paa en saadan kræver dobbelt Styrke. Dersom den svenske Armee let kunde fordobles ved sin Reserve og den Deel af Armeen, der stod paa Grændsen, saa vilde den norske Armee dagligen vore derved, at den bevæbnede Almue stødte til Armeen, hvorved den kunde forøges indtil 20 til 30,000 Mand, foruden den regulære Styrke. Vinterens Nærmelse maatte vanskeliggjøre Transporten til Fiendens Armee, der mestendeels maatte skee til Søes, medens Vintersøret lettede Landtransporterne for den norske. Denne kunde vel i Begyndelsen blive nødt til at vige for Fienden, men den vilde derved nærme sig sine i Ryggen liggende Magasiner, medens Fienden bortfjærkede sig fra sine, og ved Fremrykningen vilde Fiendens Overmagt forringes, medens den norske Armees Kræfter vorede ved Tilbage- marschen. Han gjorde videre opmærksom paa de Vanskeligheder, som Fienden havde at overvinde paa den eneste Wei, paa hvilken han kunde trænge ind i Landet, og især paa Vanskeligheden af at føre med sig de nødvendige Magasiner. Til Slutning erkjendte han, at det fornemmeligen kom an paa, om de fornødne Qvantiteter af Korn og Kjød kunde tilveiebringes. Disse anslog han til 70,000 Tdr. Korn og 3000 Tdr. Kjød, hvilke han dog troede at kunne erholde i Landet selv; men henviiste til Kommissariatet med Hensyn til det Nærmere herom. Han tilstod, at den fornødne Ammunition og det tilstrækkelige Antal af Skydegeværer ei var forhaanden; han meente, at Landalmuen selv var forsynet med Vaaben og Krudt. „Mod væbner

ligesaa let — siger han — som Noisomhed mættes, naar begge ere Børn af en fast Willie.” — I nogen vidtløftig Operationsplan indlod han sig dog ikke videre. — Denne velmeente og velskrevne Afhandling rokkede dog ikke Stortthingets Beslutning, at ende Krigen ved en passende Forening imellem begge Riger, hvis Nødvendighed Omstændighederne alt meer og meer fremkaldte. Man begyndte desuden at indsee, at den heldigste Krig neppe vilde kunne fremlede et lykkeligere Resultat end det, hvortil de begyndte Underhandlinger gave Udsigt.

Imidlertid nærmede den Tid sig, da Vaabensstilstandens Termin var udrunden, og da Foreningsbeslutningen maatte tages, eller Selvstændighedskrigen fortsættes. Formanden for Committeeen til at modtage Meddelelse fra de svenske Kommissairer, Etatsraad Treschow, fremlagde en mundtlig Beretning om, hvorvidt der kunde ventes Samtykke til Committeeens Forslag til Grundlov for Norge i flere Punkter. I Anledning af denne Indberetning ønskede Møttsfeldt og Flere at vide, om de Meddelelser, som de svenske Kommissairer havde givet, vare at betragte som Ultimatum. Formanden erklærede, at, hvorvel de ei vare givne som Ultimatum, maatte de dog som saadant betragtes, indtil Hovedspørgsmaalet var afgjort. Han anmærkede derhos, at Kommissairerne paa Committeeens Yttring om Vaabensstilstandens Forlængelse havde erklæret, at denne vilde blive aldeles afslaaet, og at den blotte Begjæring derom vilde bevirke Underhandlingernes Afbrydelse, og Kommissairernes siebtligge Tilbagereise. Treschow fremsatte derefter de didhørende Forslag, idet han gjorde opmærksom paa, at dersom Stortthinget ikke afgjorde det vigtige Foreningsspørgsmaal, vilde rimeligviis Krigen igjen begynde inden 8 Dage med større Bitterhed end før,

og om med Udsigt til større Held, det maatte han overlade Forsamlingen at bedømme efter de forelagte Dplysninger om Landets Stridskræfter og indvortes Forfatning i det Hele. Han foreslog saaledes:

1) Da Hs. M. Kong Christian Frederik har nedlagt Regjeringen i Folkets Hænder, løst Norges Indbyggere fra den til Hviissamme afslagne Trosskabseed, og frasagt sig alle Rettigheder til denne Krone, og da Norge efter Grundloven altid bør regjeres af en Konge, saa kan og bør der snarest muligt skrides til at vælge og antage en anden Konge i hans og hans Afkom's Sted.

2) Det norske Stortthing erklærer en Forening med Sverige i Overensstemmelse med den første § af de af de svenske Kommisfairs fremlagte Forslag for at være begge Niger gavnlig, og i Henseende til de udvortes Forhold og derpaa grundede Sikkerhed og Selvstændighed for nødvendig.

3) Da Kongen af Sverige, Carl den Trettende, ved Erkjendelsen af Rigsforsamlingen paa Eidsvold og den der givne Grundlov i dens væsentlige Punkter, og ved den Erklæring, at han kun vil foreslaae saadanne Forandringer i samme, som til Forening med Sverige maatte blive nødvendige, da han tillige ved de til dette Stortthing formedelsst sine befuldmægtigede Kommisfairs virkelig gjorde Forslag, og tillige ved de givne, disse meddeelte, Bestemmelser og Dplysninger ei alene har givet de meest overtydende Prover paa sin Agtelse for det norske Folks Ære, Friheder og Rettigheder, men og paa sin Tilbøielighed til at føie vore billige Fordringer og høre vore Forestillinger, saa udvælges Allerhøiissamme Hs. M. Kong Carl den Trettende til Norges Konge.

4) Indtil disse Forslag ere debatterede og afgjorte, tages intet Forslag, som hidtil er indkommet eller kunde indkomme, til Overveielse i Stortinget selv.

5) Votering om det andet og tredie Forslag skeer mundtlig til Protokollen.

6) Udvælgelsen maa være ubetinget; thi da Meningerne om Vilkaarene, paa hvilke Foreningen bør finde Sted, kunde være meget forskjellige, saa vilde paa denne Maade ingen Enighed være mulig. Den til den Ende nedsatte Committee kan umuligen blive færdig med de mange i den Anledning indkomne Forslag til den Tid da Beslutningen maa tages, og en Overveielse vilde være meer at befrygte forud end siden, da efter Kongevalget vil være Tid nok for Stortinget til at tage hvert Forslag til Forandring i Grundloven under Overveielse."

I samme Anledning holdt Præsten Abel en kort Tale, hvori han "antog for afgjort, at de Fleste af Norges tænksomme og retsindige Mænd have erkjendt baade Nytten og Muligheden af en Forening med Naboriget, endog længe før Sværdet sidste Gang droges, maaskee til siden Vre for begge. — Men da Norge ingenlunde havde erkjendt det Overherredømme, som Kie-
sertraktaten tilfikkrede Sverige, hvilket ved Konventionen til Moss synes bekræftet, kunde Norge selv som et frit Folk med roligt og modent Overlæg bestemme de Grundfætninger og Betingelser, hvorpaa Foreningen mellem Norge og Sverige bør hvile, dersom den findes for Tiden gavnlig for Landet. — Efterat have i disse Bestemmelser taget tilbørligt Hensyn til Norges Vre, Frihed og Borgerrettigheder, lader os være de første, der række det svenske Folk en oprigtig Broderhaand, da lader os tilbyde Carl den Trettende et Scepter, som hidtil ikke

blev hans Lod at føre. — I dette Tilfælde burde alt forhen Steet forglemmes. Blev derimod den Constitution, som Landets Borgere maatte være berettigede til at grundlægge, forkastet, da var det Tid at reise sig mod en herskesyg Regent, da er endnu Norges fulde Kraft tilbage, med den kunne vi seire, med den kunne vi døe, og i begge Tilfælde kunne vi ved den gjenvinde vor Ære."

Ved Siden af Treschows Forslag lagde Mansen et Forslag til Fredstraktat med Sverige, og det besluttedes, at begge Forslag, saavidt Tiden tillod det, skulde foretages næste Dag, og at Forhandlingerne da skulde foregaae under lukte Døre.

Samme Dag indfandt Statsraadets Medlemmer sig i Stortinget, og afslagde den i Grundlovens 44de § foreskrevne Sed, og denne i Statsraadets Hænder nedlagte midlertidige Regjering varede indtil Kongevalget var foregaaet.

Cenogtyvende Capitel.

Den 20de Octbr. var den vigtige Dag, paa hvilken Norges Skjebne skulde afgjøres og Loddet kastes, enten Foreningen med Sverige skulde af Stortinget beslattes, eller en blodig Handske kastes til en Fiende, som med overlegen Magt, og styrket ved de vigtigste europæiske Staters erklærede Bistand, trueede at fornye en Krig, hvis Forpil Sommerens frigeriske men ikke meget blodige Scener kunde ansees for at være. Før Stortinget skred til Sagens Afgjørelse opkastedes det Spørgsmaal: „Kan nærværende Storting ansee sig berettiget til, i Anledning af Kong Christian Frederiks overleverede Abdikationsakt,

at tage hvilken Bestemmelse det vil og finder gavnlig for Riget i Henseende til et nyt Kongevalg?" Dette Spørgsmaal blev besvaret efter Navneopraab mod en eneste Stemme ¹⁾ med Ja. Derefter skred man til Hovedspørgsmaalets Afgjørelse.

2) Skal Norge som et selvstændigt Rige under visse Betingelser forenes med Sverige under een Konge?

Storthinget blev foreløbigen enig om, at dette Spørgsmaal kunde afgjøres ved Pluralitet, uden at der til en saadan Forenings Antagelse udfordres $\frac{2}{3}$ Stemmer.

Der blev i denne Anledning holdt Taler af 18 Repræsentanter, hvoraf 14 indleverede deres Foredrag til Protokollen. I flere af disse Taler yttredes frygtssomme Tvivl om Foreningens Hensigtsmæssighed; Nordmændenes gamle Had til denne nøie Forbindelse med Sverige gjorde sig gjældende i stærke Talemaader; men Alle endte med at erklære Nødvendigheden af en saadan Forening. Vi maa henvise Læserne til de ofte citerede „Kongeriget Norges overordentlige Storthingsforhandlinger“, hvor disse Taler findes indførte ²⁾, og indskrænke os til at udhæve nogle af de mærkeligste Ytringer. Biskop Bech aabnede denne Undersøgelse med et Foredrag, som for medelst den Sindighed, Klarhed og Indsigt i Tingenes sande Stilling, som Taleren deri lægger for Dagen, udmærker sig blandt de bedre. Efterat han har viist, at hverken Norges Kræfter eller dets Interesse gjør det tilraadeligt at ophøje det til en Gnestat, og at Norges Kraft til at gjøre Modstand var mindre nu end for nogle Maaneder siden, og Nationens Meninger i denne Henseende deelte, besvarer han de Indvendi-

1) Formodentligen Eodemanns, som havde talt derimod.

2) Pag. 152 ff.

ger, som kunde gøres mod Foreningen, hentet fra Sverige selv. I Sveriges egen Interesse fandt han en Garanti for Foreningens Held og Sikkerhed, og i en fast Vedholdenhed ved den Eidsvoldske Constitution et Værn mod Indflydelsen af Sveriges fra Norges forskellige Institutioner. Paa Norges Fordringer burde det i denne Henseende ikke give Slip; „den Konge vi vælge maa erkjende den og vedtage at opfylde den, ligesom og Sveriges Konge tydeligen har erklæret, i den under 14de August sidstleden til Mosø affluttede Konvention, at ville opfylde den.“ Den Tvivl, at Foreningen, i sig selv gavnlig, maaskee ikke vilde faae Varighed paa den Maade, som kunde være Nationen gavnlig, besvarer han ved at gjøre opmærksom paa de Magters høitidelige Garanti, som havde besluttet Foreningen. „For min Deel, siger han, foretrækker jeg det Garanti, som Norge har i sig selv. I fornuftig, gavnlig og flere Aars rolige Forbindelse med Sverige, tænker jeg mig ikke, at Norge blev svagere eller fik mindre Kraft, end det nu besidder. Jeg antager meget mere det Modsatte. Var der nu Nærmelighed til at kunne forsvare sig som Enestat, Kraften maatte da ikke i det mindste blive mindre. Norge maatte da med end større Kraft kunne hævde sin Frihed og sine Retligheder, og det havde da en langt uligere og ringere Kamp at bestaae, end nu. Det havde ikke da hine mægtige Stater og deres stærke Villie mod sig. Maaskee det endog fandt da den Bistand, det endnu ikke tør haabe. I os selv maatte vi derfor søge vor Garanti.“ „Maatte man — saa slutter han — ikkun udfinde en ligesaa paalidelig Formuur mod det Slags Adelsvælde, som ukultiverede og umoralske Pengeænd desværre have en Næddighed til at udøve, der ikke er at finde en Grændse for! Det øvrige Adelskab vil Norge og Constitutionen vel vide at fore-

bygge, og Frygten derfor ligner mere den for Spøgelse, end for en virkelig Gjenstand 1).“

Hefligere lode andre Repræsentanters Udtryk, endskjønt de i Hovedsagen henpegede til samme Resultat. I Præsten Meiersens — Repræsentanten for Nedens Amts — Tale forekom følgende Udtryk: „Vil Sveriges Konge ikke dette — nemlig Foreningen med Norge overeensstemmende med den norske Nations Larm — da ere hans Hensigter ei redelige, og Nordmændenes Undergang bestemt. Da Landsmænd! da lader os opbyde Alt, hvad krænket Ære, Friheds Forliis og rasende Fortvivlelse indgive os! Ei frygte de Faren, ei frygte de Død og Opoffrelse, som udsendte mig i Eders Midte; dette ville de vise Eder paa Kampens Dag. Da skal Enters og Faderløses Hylen være en Seierssang paa den faldne Krigers Gravhøi, men de Døendes Rallen skal forene sig med de Efterladtes graadqualte Stemme, og lig hæse Sukke fra Afgrunden raabe Vee over Sveriges Konge, Vee over hans Erobringslyst! Da domme Gud imellem os og ham, naar vi stedes til Regnskab for alle Væseners Fader!“

I samme Stil udtrykte sig Præsten Hertzberg: „Skulde — sagde han — ingen Forening med Sverige være at op-

1) Den sidste Frygt var deels grundet paa Veffaffenheden af Norges indre Forhold, deels var den et Føstet af Tidens Legn. Norges Adel i aristokratisk Forstand har aldrig spillet nogen vigtig Rolle i Norge, og dets Indbyggere have været mere udsatte for Pengearistokratiets Misbrug, end for Undertrykkelse af en privilegeret Adelskvalde. Taleren stod derhos netop nu ved Grændsen af et Tidspunkt, da Rigdom tildeels let erhvervedes under Licencefarten, deels kom i udannede Mænds Hænder, medens Embedsstanden var i en høist nedtrykt Tilstand. Men snart forandredes disse Forhold, idet store Formuer bortskyllede under forviklede Handelskonjunkturers ødelæggende Indflydelse.

naae, uden at frænke vor Frihed, Selvstændighed og Eed, da er det vistnok bedre at døe med Grev, end at leve med Skam. Beslutte vi det Første, at døe med Grev, maa vi tage de Bestemmelser, der sigte til Maalet; thi den der vil Hensigten bør ville Midlerne; jeg foreslaaer:

1) Ethvert Kompagnidistrikt skal føde og klæde sine Soldater, ethvert Skibrede sine Matroser; thi skal det komme an paa et frivilligt Sammenskud, da kan ingen Overføgt have eller holdes over hele Forraadet. Nogle Egne ville vistnok anstrenge sig meer, andre mindre, ja det kunde hændes at Nogle vilde falde fra i Fristelsens Tid.

2) Byerne skulle føde og klæde Garnisonerne. De Byer, som ingen have, skulle bidrage med Landsfolket.

3) Fra Byerne maa usfortøvet transporteres herop i vore Fjelddale, som lettest kunne forsvares mod Fienden, alt det Forraad af Klæder og Madvarer, som nu have; thi skal det atter gjælde, maa det blive helligen lovet og ubrødeligen holdt.

4) Kommer Fienden for nogen By, der har Fæstning, skal Kommandanterne under Livs, Grevs og alle Eiendommers Fortabelse være befalede, at, naar Byen ei længer kan forsvares, da skal han skyde den i Brand, og under benævnte Straf forsvare Fæstningen til sidste Mand.

5) De andre Byer og Stæder, hvor ingen Fæstninger ere, maa ikke forlades ubrændte. Enhver Borger antænde sit Huus før han forlader det, og hvilken Borger, der træffes fra en af Fienden besat ubrændt By, han hænges som en æreløs Nidding og hans Eiendom konfiskeres. Enhver Beboer paa Landet være samme Straf underkastet, saafremt han forlader

sine Huse uden som Afkehobe, naar Fienden maatte besætte Gaarden.

6) Hvilken som helst Græ eller Landfriger fra den Høieste til den Laveste, der træffes som en Flygtning, han skydes, og hvo der lader sig fange uden haardt saaret, saa hans Landsmænd kunne see Kampens dybe Mærke, skal, naar han udverles, alle hans Eiendomme konfiskeres.

7) Enhver, som kan føre Baaben, han gribe dem, Bersefærgang føre Baaben; end vil han ei svinge dem, han svinge ved Strikken i nærmeste Træ! Er end dette Forslag skrevet med Drageblod, som det heder, vil dog saa til. Mildhedssystemet er nu ei længer anvendeligt, uden mod fangne Fiender. Fodsporene af hidtil brugte Fremgangsmaade forskrælle. Det er saaledes muligt at vi kunne seire, vel og muligt at vi nu levende Nordmænd udslættes af nu Levendes Tal, men vort Navn udslættes aldrig af Verdens Hærbøger, og vi lærte Jordens mægtige Voldsmænd, at det norske Folk ikke er afhængigt Fæ. **Dixi et quidem ego liberavi animam meam ¹⁾.**"

I mildere Toner udtryktes andre Repræsentanters patriotiske Følelser. Repræsentanten fra Porsgrund — Kjøbmand

1) Hergberg har senere i sin Selvbiographi, Bergen 1835 Pag. 243, erklæret, at disse Uttringer ikke vare alvorligen meente, men fremsatte for at latterliggjøre den exalterede Patriotismes Overdrivelse, og dæmpe dens Ruus, og at nogle forstandige Mænd i Thinget havde forklaret Talen som en Satire paa Vedkommende. Men den almindelige Mening var, efter flere kyndige Medlemmers Paastand, at Hergbergs anførte Forslag vare alvorligen meente, ligesom en spottende Tone om en Gjenstand af den Vigtighed som den her omhandlede neppe var passende anbragt. Det var især rigt hans Skik at indfløde sine Ideer i underlige Vendinger og en særegen Udtryksmaade. Derhos var han en i sin Embedsfreds høit agtet Mand.

Jørgen Møll — som allerede paa Eidsvold havde viist sig beredt til de største personlige Offere for at understøtte Fædrelandets sande Interesse, holdt et varmt Foredrag, hvori han erkjendte Nødvendigheden af en Forening med Sverige, naar den kunde skee paa hæderlige Vilkaar, og Norges Selvstændighed sikkes ved Erkjendelsen af den paa Eidsvold antagne Constitution. Derksom Krigen skulde udbryde igjen, fordi de svenske Kommisfairs foreslog andre Modifikationer end dem, som dette Storting ansaa overeensstemmende med Grundlovens Aand, sagde han god for, at de Stæders Borgere, som havde udsendt ham, vilde offre en betydelig Skjærv paa Fædrelandets Altar til Bestridelse af Krigens Byrder. Selv tilbød han 200 Tdr. Byg, som til dette Brug skulde ligge færdig paa hans Magasiner. „Hvad min Person angaaer, tilføier han, da, endskjønt dette bliver maaskee det mindst gavnlige Offer, jeg ved denne Leilighed kunde bringe mit Fædreland, føler jeg dog det stærkeste Kald ogsaa at tilbyde den til dets Tjeneste.“ Han tilbød sig at overtage en liden Kommando, helst i det Selskabske Regiment, og lovede ei at forlade denne sin Post før end enten Fienden tilbyder Fred, eller Døden blev hans Lod som Norges Forsvarer.

Blandt disse til eet Maal — nemlig Norges Forening med Sverige, under Betingelse af at den Eidsvoldske Constitution skulde i sine Hovedpunkter antages af Sveriges Konge — førende Taler var Provst Dahls den eneste, som havde en anden Retning. Han foreslog nemlig en militair Forening med Sverige og Udsættelse af et nyt Kongevalg og af Eids Afsættelse til en ny Konge. Han gjorde opmærksom paa, med hvilke Følelser vore hjemmehørende Landsmænd vilde modtage Budskabet om et nyt Kongevalg, hvad Stemningen vilde blive,